

GLAS

GLASILO DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

RAVNICE

Tema broja:
POTPISAN SPORAZUM O NORMALIZACIJI
ODNOSA IZMEĐU HRVATSKE I SRJ

Riječ ispred...

Ništa ne može umanjiti značaj potpisanog Sporazuma o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije u Beogradu 23. kolovoza 1996. godine. On je povijesan, kako po sadržaju, tako i po mjestu potpisivanja, mada je bio gotovo nenajavljen u ovdašnjim medijima. Međutim, ne treba se obazirati na beznačajna nastojanja da se umanji značaj samog čina potpisivanja, a samim tim i Sporazuma, kao ni na nastojanja da se Sporazum jednostrano tumači i u tom svjetlu predstavlja javnosti.

Malo je poznato da je do ovog rezultata doveo sastanak u Ateni, te da je isti održan na inicijativu Beograda. Isto tako je malo poznato da je potpisivanjem Sporazuma Republika Hrvatska izravno omogućila preduvjet za ulazak SRJ u međunarodne institucije kao i MMF.

Iako je bilo pokušaja da se sa potpisivanjem Sporazuma odugovlači, pošto je i tog 23. 08 potpisivanje više puta odgađano, Sporazum je ipak potpisan sa obje strane.

Bilo kako bilo, potpisivanjem Sporazuma o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, obje države priznaju jedna drugu kao neovisne, suverene i ravnopravne države u svojim međunarodnim granicama. Priznanje je znači uzajamno, a ne jednostrano, kako nejasno formulišu tu činjenicu naši mediji, stvarajući na taj način zabunu kod stanovništva. Osobit povijesni momenat predstavlja priznavanje kontinuiteta državnosti kako Hrvatskoj, tako i Srbiji i Crnoj Gori, obzirom da su sve tri republike

prije nastanka bivše SFRJ postojale kao neovisne države, što ujedno znači da riječ secesionizam nema mjesta u novonastalim međudržavnim okolnostima. Veoma važna odredba je i članak koji govori o pitanju sukcesije bivše SFRJ, po kojem se to pitanje između dvije novopriznate države rješava na temelju pravila međunarodnog prava, što posebice daje značaj zaključcima Badinterove komisije. Ovo praktički znači da Republika Hrvatska i Savezna Republika Jugoslavija imaju pravo na gotovo 50% nasljedničke mase bivše SFRJ.

Iako je strana SRJ kako u pregovorima, tako i u medijima inzistirala na rješavanju pitanja Prevlake, do trojne razmjene teritorija nije došlo. Za Republiku Hrvatsku Prevlaka predstavlja sigurnosno pitanje, te se ona prema ovom pitanju tako i postavlja, dok za Beograd Prevlaka predstavlja teritorijalni spor, a što ipak ima sasvim drugu dimenziju.

Sporazumom se precizira da se za dva tjedna bilateralni odnosi Beograda i Zagreba dižu na razinu veleposlanstava, te da se što hitnije pristupi procesu rješavanja pitanja nestalih osoba.

Ono što je dovelo do nesuglasja pri pregovorima, a predstavlja ključni članak u Sporazumu, odnosi se na rješavanje statusa hrvatske nacionalne zajednice u SRJ. Nakon upornog nastojanja hrvatske strane, u članak Sporazuma je ugrađeno da se svim Hrvatima u SRJ, kao i Crnogorcima i Srbima u Hrvatskoj, jamče sva prava u skladu sa međunarodnim pravom, a na temelju reciprociteta. Stoga je 23. kolovoza povijesni dan i za hrvatsku nacionalnu zajednicu, jer su priznava-

njem državnosti Republike Hrvatske i Hrvati u SRJ postali priznata nacionalna manjina, dok su do tog datuma mnogi državni funkcioneri uporno negirali i samo postojanje Hrvata u SRJ.

Sve u svemu, potpisivanje Sporazuma je slijed ostvarivanja odredaba Daytonskog sporazuma i najava rješavanja sporova isključivo mirnim putem, a ujedno predstavlja doprinos mirovnom procesu u regionu, a posebice u Bosni i Hercegovini, kao i cjelovitu sprovedbu Zagrebačko - Erdutskog sporazuma.

Za nas, Hrvate, potpisivanje Sporazuma znači ostvarenje naših demokratskih nastojanja, dosljedno sprovođenje programa i politike Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a garantirana prava su za nas kako preimućstvo, tako i obveza. Na pragu smo ostvarenja naše kulturne autonomije, što ujedno znači mnogo rada i zalaganja svakog našeg čovjeka. Dolazi vrijeme koje iziskuje slogu i jedinstvo kako bi se sprovelo u djelo sve ono što je za nas izborila naša matična država Republika Hrvatska i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini.

„Vrijeme je da iz folklorne skupine prerastemo u ozbiljan politički subjekt koji ima svoju političku volju i želi ravnopravno učestvovati u životu države u kojoj živi” riječi su predsjednika stranke DSHV mr. Bele Tonkovića.

Treba se ujedno znati da potpisani Sporazum čini okvir za rješavanje svih neriješenih i spornih pitanja, a mi se nadamo da će potpisano biti bezuvjetno i bezrezervno i ostvareno.

Vijesti

Delegacija MNVS boravila u SAD

Washington - New York
29. o7. - 7. o8. 1996.

„Došli smo sa ciljem da se riješi ono što u Daytonu nije završeno”, rekao je predsjednik MNVS, dr. Sulejman Ugljanin na početku konferencije za tisak, koja je 2. avgusta održana u Palati UN u New Yorku. U posjetu SAD su pored Ugljanina boravili i Džemail Suljević i Bajram Omeragić. Delegacija je o ovom posjetu, te o njegovim ciljevima upoznala javnost ističući da MNVS u praksi sprovodi miroljubive principe međunarodne zajednice, ali uprkos tome status Muslimana - Bošnjaka još uvijek nije riješen. „Međunarodna konferencija o bivšoj Jugoslaviji i Dayton uvažili su samo one koji su izabrali silu kao sredstvo za ostvarenje političnih ciljeva, što predstavlja lošu poruku. Ostao je neriješen status i drugih nerpskih naroda u SRJ. Zato tražimo Dayton II” kaže se u priopćenju. MNVS smatra da riješenje statusa Sandžaka i Bošnjaka u SRJ trebaju biti uvjet za konačno ukidanje spoljnog zida sankcija SRJ, navodeći da se oni zalažu za ravnopravnost naroda što predstavlja preduvjet za uspostavu trajnog mira, suradnje i povjerenja među narodima.

Pri svom boravku u SAD delegacija MNVS je tražila povratak stalne misije OSCE-a u Sandžak, kako bi se

omogućio povratak svim raseljenim licima i izbjeglicama iz Sandžaka, te stvorili uvjeti za učešće Bošnjaka na predstojećim izborima u SRJ. Tražio se takođe povrat evropskih promatrača u Novi Pazar i njihovo posredovanje u uspostavljanju dijaloga na svim nivoima u SRJ.

Što se tiče teške ekonomske situacije koja je nastala usljed zatvaranja više tvornica u Sandžaku, delegacija MNVS je zatražila od Međunarodnog fonda za rekonstrukciju bivše Jugoslavije da za Sandžak izdvoji posebna sredstva, a u cilju rekonstrukcije porušenih ili pak na drugi način uništenih objekata neophodnih za normalni život stanovništva.

Posebna pozornost je posvećena teškim kršenjima osnovnih ljudskih prava Bošnjaka u Sandžaku, iako ova teritorija ne spada u ratom zahvaćeno područje.

* * * * *

Beograd, 14. 08. 1996.

Predsjednik SRJ Zoran Lilić je 14. kolovoza potpisao Odluku o raspisivanju izbora za Saveznu skupštinu, po kojoj izborne radnje teku već od 15. kolovoza, a izbori se zakazuju za 3. studeni ove godine. Obzirom da su za ovaj dan raspisani i izbori u Crnoj Gori, Zoran Lilić je smatrao da je „najracionalnije sa aspekta troškova i efikasnosti izbora da se istog datu-

ma održe izbori i na nivou SRJ”. Uzeo je, kako je izjavio, u obzir i klimatske uvjete, vodeći računa ujedno o roku koji će omogućiti učesnicima na izborima dovoljno vremena za predstavljanje i izlaganje njihovih programa građanima.

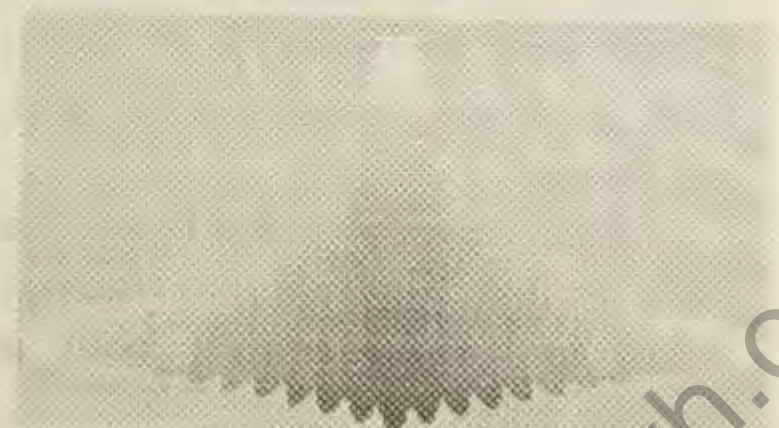
Da podsjetimo, poslanici Vijeća građana birat će se po proporcionalnom izbornom sistemu, te po principu da jednog poslanika bira šezdesetpet tisuća građana. Teritorija SRJ je po usvojenim izmjenama Izbornog zakona podijeljena na 36 izbornih jedinica, od čega Republika Srbija ima 29, a Crna Gora 7.

Na saveznim izborima 3. studenog ove godine Srbija u Vijeće građana bira 108, a Crna Gora 30 saveznih poslanika.

* * * * *

Beograd, 21. 08. 1996.

Dragan Tomić, predsjednik Narodne skupštine Republike Srbije, doneo je 21. o8. 1996. godine Odluku o raspisivanju lokalnih izbora za Skupštine općina, Skupštine gradova te grada Beograda. Izborne radnje počinju već 22. o8, a ovi redovni izbori za odbornike održat će se 3. 11 1996. godine, kada su zakazani i Savezni izbori.

Poruke

GDJE JE ČIJE MJESTO?

Odgovor daje nestranačka organizacija
„Pokret vukovarskog preporoda”

Smišljene provokacije i postupci se razlikuju od slučaja do slučaja. Jednom su to natpisi koji bacaju krivicu i upiru prstom u nekoga, jednom su to čak javne objave, a početkom kolovoza su to bile poruke ubačene ispod kapije ili pak u poštansko sanduče. Neprijatno su bili iznenađeni građani mjesne zajednice „Ker” kada su jedno jutro pri odlasku na posao ili pak u crkvu, ugledali letak sljedeće sadržine:

„GOSPODO

Katolici, Mađari, Slovaci i drugi

vi imate veća prava od nas Srba u usranoj SRJ. To neće biti još dugo.

Milošević i vi treba da se preselite u Croatiju gde vam je mesto.

Ako naša oblast bude u sastavu NDH morate se i vi gospodo zamisliti šta će biti s vama”.

Ovo je pisalo na jednoj strani, dok se na drugoj nalazio poziv na molitvu koji upućuje nestranačka organizacija „Pokret vukovarskog preporoda”. Ista organizacija proglašava 2. kolovoza danom nevinih žrtava i ujedno ukazuje na kolektivnu krivnju Hrvata.

Čitajući ovu poruku, doznajemo da jedino oni znaju što je njihovo - a da istovremeno drugi nemaju pravo na ništa -, tko je glavni i jedini krivac stradanja, a tko po tko zna koji put, nevina žrtva. Znaju ujedno i kome treba ubaciti poruku, te kakva treba biti reakcija: strah, neizvjesnost, nemir, ali najpoželjnija reakcija bi ipak bila - odlazak nabrojanih.

Zbunjujuće je jedino, što se za glavnog krivca navode hrvatski režim, NDH i hrvatski narod, dok se sama poruka odnosi na sve katolike, Mađare,

Slovake i druge, među koje spada i Milošević.

Očito je da se „Pokret” djelomice rukovodi onim sistemom - ako nisi sa nama, onda si protivu nas.

Ako je i od nestranačke organizacije, gospodo, mnogo je!

Pošto na ovu poruku, iako su je pri distribuciji gubili i po ulicama, do sada nitko nije reagirao, a imajući u vidu priopćenja u ranijim sličnim slučajevima, postoji vjerojatnoća da su je građani sami sebi ispisali i poslali. Umjesto da se koriste doličnim građanskim metodama, počeli se, eto, koristiti građanskim nestašlukom!

Lidija Molzer

IN MEMORIAM

BELA VUKOV
(1910. - 1996.)

Jedan od osnivača i najstariji član stranke Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini, te dugogodišnji član Pastoralnog Vijeća Crkvene općine župe sv. Roka u Subotici, Bela Vukov, preminuo je 27. srpnja 1996. godine u Subotici, u 87. godini života.

Bela Vukov je rođen 6. siječnja 1910. godine. Radio je kao trgovac. Imao je brojnu obitelj koju je mnogo volio.

Još od mladih dana je bio aktivan u društvenom, političkom i crkvenom životu, zalažući se za dobrobit i opstanak hrvatskog naroda, ne stideći se svog bunjevačkog roda. Bio je dugogodišnji član Hrvatske Seljačke Stranke, a za sebe je govorio da je bio po ubjedenju „mačekovac”. Pored aktivnog društvenog života aktivno je učestvovao u radu Crkve i pomagao župnicima. Suradivao je sa župnikom Blaškom Rajićem. Ivanom Kujundžićem, dr. Marinom Šemudvarcem, Blaškom Dekanjom, a u zadnje vrijeme sa sadašnjim župni-

kom župe sv. Roka vlč. Andrijom Anišićem.

Bio je jedan od osnivača stranke DSHV i njen najstariji član, što je ostao do svoje smrti. Rado se sjećao svog ranijeg političkog rada te ukazivao na nužnost sloge i suradnje među hrvatskim narodom.

Do svog posljednjeg dana je bio optimista i vjerovao u bolju budućnost svog naroda.

Sahranjen je 30. srpnja u Kerskom groblju. U ime Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini od pokojnika se oprostio predsjednik stranke mr. Bela Tonković.

Piše: mr. Bela Tonković

TEMELJ OSIGURAN - GRADNJA PREDSTOJI

Godine Gospodnje 1996. 23. dan mjeseca kolovoza bit će u povijesti zabilježen kao datum kada su se dva ključna čimbenika mira i stabilnosti na jugu Europe - Savezna Republika Jugoslavija i Republika Hrvatska - međudržavnim Sporazumom međusobno priznali „kao neovisne, suverene i ravnopravne države u okviru svojih međunarodnih granica“ i koje će „međusobnim dogovorima“ rješavati otvorena pitanja od obostranog interesa. Time je i formalno okončan rat i nestale agresorske namjere. Započelo je vrijeme mira, - da vrijeme Mira.

Potpisima ministara vanjskih poslova dr. Granića i Milutinovića položeni su temelji za uređenje statusa i prava Hrvata u SRJ i Srba i Crnogoraca u RH: „Hrvatima u Saveznoj Republici Jugoslaviji i Srbima i Crnogorcima u Republici Hrvatskoj Ugovorne stranke jamčit će sva prava koja im pripadaju na temelju međunarodnog prava“ (čl 8).

Ne umanjujući važnost ostalih odredaba Sporazuma, koji reguliraju praktična, ali za život ne manje važna pitanja, razložit ću neke važne aspekte 8. člana Sporazuma.

Prije svega Ugovorne strane priznaju postojanje Hrvata u SRJ i Srba i Crnogoraca u RH. Sama formulacija vrlo pažljivo je izabrana i izraz „Hrvatima“ uključuje u sebe PRIZNANJE da smo zajednica, kolektivitet. U međunarodnim dokumentima se ostvarivanje prava nacionalnih manjina jamči „pojedinačno kao i u zajednici s drugima“. Za nas je to bitan napredak: prvo, jer je SRJ prihvatila da u ovoj točki svoj pravni sustav uskladi s međunarodnim pravom i ostvarivanje prava podvrgne kontroli mehanizama međunarodnog prava - u nekim segmentima i pravni put čak do Međunarodnog suda za ljudska prava u den Haagu - i drugo, SRJ je prihvatila postojanje KOLEKTIVNIH PRAVA Hrvata. SRJ je prihvatila i da

se „prava pripadnika nacionalnih manjina bez ograničenja moraju smatrati dijelom općepriznatih ljudskih prava“ (Pariška povelja KESS-a, 1990).

Općepriznata temeljna prava nacionalnih manjina predstavljaju dugi niz, zato ću nabrojati samo ona koja su za nas u ovom trenutku, po mom mišljenju, najvažnija:

- pravo na identitet i zaštitu od ugrožavanja identiteta;
- pravo na nediskriminaciju, ravnopravni tretman i jednakost životnih šansi;
- pravo na jezik, vlastite škole i organizacije;
- pravo na nesmetane veze između sebe i s matičnim narodom;
- pravo na informacije na vlastitom jeziku;
- pravo na proporcionalnu zastupljenost u javnim službama;
- pravo na političko zastupstvo;
- pravo na autonomiju (samoupravu);
- pravo na sudsku zaštitu prava sve do Europske komisije za ljudska prava i Međunarodnog suda za ljudska prava u den Haagu;
- pravo na sudjelovanje u izboru i radu kontrolnih i zaštitnih mehanizama (ombudsmana i komisija).

Možda će se netko poplašiti od nabrojanoga, ali za to nema razloga, jer upravo „unapređenje i zaštita prava pripadnika nacionalnih manjina (...predstavljaju doprinos...) političkoj i socijalnoj stabilnosti država u kojima manjine žive“ (Bečka deklaracija OUN, 1993).

Ovim Sporazumom je prihvaćen TEMELJ za našu nacionalnu budućnost. Još predstoji potpisivanje Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina, što ga je RH

predložila SRJ 28.4.1996. Taj Sporazum će biti OKVIR za ostvarivanje naših prava.

Ovaj Sporazum je vrlo važan i za sve nacionalne manjine u SRJ: nitko neće imati manje, nego što je osigurano Hrvatima.

Već sada, nakon potpisivanja Sporazuma o normalizaciji odnosa, pred nama stoji veliki posao oko stvaranja mogućnosti za ostvarivanje navedenih prava. Ta prava trebamo shvatiti kao mogućnosti, šanse. Najviše će od nas samih zavisiti kako i u kojoj mjeri ćemo ostvariti te šanse. Najbolji put je organiziran i usklađen rad na svim razinama. Za takav rad neophodan je angažman svih naših intelektualnih i organizacijskih resursa. Do ovoga sigurno ne bismo stigli da nije bilo DSHV koji se za ovo borio i onda kada je bilo po život opasno. Sada više nema opasnosti. Zato još jednom (tko zna po koji put!) pozivam sve Hrvate, napose intelektualce, kao i sve ljude dobre volje da se uključe u naš rad, jer će od toga bitno zavisiti kako ćemo iskoristiti mogućnosti.

Izbori su pred nama. Još jedna provjera rada DSHV, još jedna prilika za davanje podrške DSHV u radu za sve nas, za učvršćenje mira, za demokratizaciju, pa time i stabilnost države, za socijalnu pravdu. Još jednom (opet po tko zna koji put!) ponavljam: ništa nam se neće darovati, sve moramo izboriti - mirotvornim sredstvima i na demokratski način. Apatija i defetizam ne vode u budućnost, oni su slijepi kolosjek. Oni koji su se predali njima, danas sjede negdje u prošlosti na bankini životnog puta. Neki žele imponirati sami sebi i sebi sličnima zajedljivim „mudrolijama“ i opaskama sa strane - ali to ne vodi nikamo. DSHV je čvrsto vjerovao da je na pravom putu i zato i jesmo uspješni. I pred nama je lijepa budućnost. Podimo skupa! I na izborima - da nas se djeca ne stide!

AKTUALNO

Sa tiskovne konferencije: Izaslanstvo DSHV-a u Beogradu DEMOKRATSKIM METODAMA DO BOLJE BUDUĆNOSTI

Na tiskovnoj konferenciji koja je od strane izaslanstva DSHV upriličena neposredno prije potpisivanja Sporazuma o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, okupljenim novinarima hrvatskog tiska te hrvatske televizije i radija, predsjednik DSHV mr. Bela Tonković je izjavio: „Štovane dame i gospodo, dopustite mi da Vam predstavim izaslanstvo Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini - gosp. Branko Melvinger, član Predsjedništva DSHV, gosp. Josip Gabrić stariji, član Vijeća DSHV i ja, Bela Tonković, predsjednik stranke. U ovoj postavci predstavljamo Vanjsko-politički Odbor DSHV. Ne bih želio govoriti o proteklime vremenima, ali ne mogu skriti radost koju u ovom trenutku osjećam. Naime, ravno je 6 godina da sanjamo o jednom ovakvom trenutku u kojem će se razriješiti bitna pitanja opstanka i budućnosti dijela hrvatskog naroda koji živi u Vojvodini, Republici Srbiji, Kosovu i Crnoj Gori. Nije bilo davno kada su nam prijetili da će nas u marvenskim vagonima, o vlastitu trošku, deportirati u „lijepu našu“. Ta politika je definitivno propala. Još se u zraku čuju riječi da Hrvati nisu niti nacionalna manjina, a da su narod, o tome ne može biti niti riječi.

I ta politika je propala. Pobjedila je politika razuma koja prihvata činjenicu da su svi Hrvati na ovim prostorima autohtono pučanstvo koje ima pravo ne samo na temeljna ljudska prava, već i na kolektivna, a ima pravo i na priznanje da postoji i na sve ostalo što iz činjenice - da postojimo - slijedi. Danas će biti potpisan jedan povijesni dokument. Međusobno priznanje između SRJ, jedne države čiji smo građani i u kojoj živimo, gdje želimo brz napredak i prosperitet čime ćemo i mi sami imati bolju budućnost, i druge države, naše matične zemlje, Republike Hrvatske. Ovaj Sporazum koji će danas biti potpisan, sadrži jednu točku koja za Hrvate u SRJ mnogo znači. Dvije strane su se suglasile da se hrvatsko pitanje u SRJ i srpsko i crnogorsko pitanje u Hrvatskoj digne s humanitarne, na političku razinu.

To je jedan nov, kvalitativan, pristup ovoj problematici. Ovime se obje strane obvezuju da će na osnovu reciprociteta u pozitivnom smislu rejšavati ova pitanja na razini najviših standarda međunarodnog prava.

Nama predstoji veliki posao oko organiziranja naše zajednice koja je tijekom ovih 6 godina pretrpjela vrlo teške udarce i dogovaranja i usklađivanja naših političkih

stavova sa stavovima Savezne Vlade, oko ostvarenja naše kulturne autonomije i samouprave. Očekujemo jedan pozitivan pristup ovoj problematici. Ne tražimo ništa više nego koliko je predviđeno međunarodnim dokumentima. Osobno, optimistički gledam u budućnost i mislim da su pred nama lijepa vremena”

Hrvatske novinare je potom interesiralo koje i kakve institucije će se nakon potpisanog Sporazuma osnovati, na što je mr. Bela Tonković rekao: „Jedna nacionalna zajednica, da bi opstala, mora imati određene institucije - političke naravi, kulturne, prosvjetnoobrazovne, gospodarske, crkvene. Od ovih institucija imamo oformljenu političku stranku Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini, imamo nekoliko kulturno-prosvjetnih društava, imamo dobrotvornu zajednicu - humanitarnu organizaciju i jednu crkveno-kulturnu instituciju. Nedostaju nam gospodarske institucije, te središnja institucija Hrvatsko nacionalno vijeće, koje ćemo moći u dogledno vrijeme osnovati. Imaćemo našu kulturnu autonomiju, a tom autonomijom bi upravljalo Hrvatsko nacionalno vijeće kao demokratski izabrani organ od strane hrvatske nacionalne zajednice u SRJ.”

AKTUALNO

Na pitanje od strane Hrvatskog radija, kava će biti politika DSHV-a prema Hrvatima koji su bili prisiljeni iseliti se zbog nastalih prilika, mr. Bela Tonković je rekao: „To je bolno pitanje. Prema našim podacima oko

intitucija. Ne može se sada reći koliko će ovaj proces trajati. Mislimo vrlo brzo u dogovoru s državom oformiti razrede koji će postepeno prerasti u škole. Moramo ukazati na to da imamo vrlo malo prosvjetnog kadra, jer

njih, a niti išta preduzima protiv onih koji su nas do sada terorizirali. Očekujemo da će se na ovom području prilike dalje popravljati.”

Na temu sigurnosne situacije u Vojvodini, član Predsjedništva stranke DSHV gosp. Branko Melvinger je istakao: „Sigurnosna situacija je nešto povoljnija na sjeveru Bačke, ali je daleko lošija u Srijemu. Iz Srijema se iselilo najviše Hrvata, jer je Srijem bio blizu ratnih poprišta, te je tamo pritisak na naše stanovništvo bio veoma jak. Osjećala se blizina ratišta, a preko Srijema je saobraćala i regularna vojska i paravojska. Bilo je uz to i mnogo zastrašivanja. Momentalno je i u Srijemu stanje „primirja”.

O značaju i načinu rada DSHV-a govorio je član Vijeća ove stranke Josip Gabrić, stariji: „Mi smo se od početka za naše ciljeve zalagali isključivo demokratskim metodama. U tome je u stvari naš adut. Sve što smo preduzimali u cilju ostvarivanja programskih ciljeva stranke radili smo demokratskim sredstvima. Zbog toga smo i očekivali ovakav rasplet situacije. Neobično sam sretan što je do ovoga došlo i smatram da će nakon ovoga sve krenuti u onom pravcu za koji smo se mi u stvari i zalagali. Što se tiče izbora, mi se zalažemo da u svakom parlamentu, na svakoj razini, imamo barem jednog svog prestavnika”.

Obradila:

Lidija Molzer

četrdeset i pet tisuća Hrvata je moralo napustiti SRJ. Daytonskim sporazumpom SRJ se obvezala omogućiti povratak onima koji to žele. Ovo je potvrđeno i sporazumom koji je potpisan između dr Franje Tuđmana i Slobodana Miloševića. Ovim sporazumom je ta volja i poduprta. Mi pozivamo sve one koji su otišli, ako ikako mogu, da se vrate svojim kućama. Mi ih čekamo radosni i veseli.”

Po pitanju organiziranja školstva, predsjednik stranke je izjavio: „Predviđamo vlastite škole, razrede prema broju učenika i određenu samoupravu u obrazovanju. To je jedan proces koji će obezbjediti obrazovanje od osmogodišnjih škola, određenih srednjih škola, pa i do visokih znanstvenih obrazovnih

se od 1972. godine na ovamo sustavno pazilo da se što manje Hrvata školuje za nastavnički kadar.”

„Ne samo da hrvatska nacionalna zajenica potpisivanjem ovog Sporazuma dobija priznavanje na ovom prostoru, ona ovime dobija i svoj politički subjektivitet. Mi više nakon potpisivanja ovog Sporazuma nećemo biti samo folklorna skupina, nego politički narod, što je vrlo važno”, zaključio je.

Na pitanje kakva je momentalno sigurnosna situacija u Vojvodini, Bela Tonković je rekao: „U Vojvodini je sigurnosna situacija relativno stabilna. Kažem relativno, jer ima dosta ekstremista koji slobodno lutaju naokolo i što država ne preduzima ništa na preventivnoj razini protiv

Doprinos miru u regiji

MEDUSOBNO PRIZNAVANJE ZAGREBA I BEOGRADA

U Beogradu je 23. kolovoza ove godine boravio dr. Mate Granić potpredsjednik Vlade i Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske. U zračnoj luci na Surčinu dočekalo ga je u jutarnjim satima izaslanstvo Savezne Republike Jugoslavije na čelu sa Saveznim ministrom vanjskih poslova Milanom Milutinovićem. Dočeku su bili nazočni predstavnici hrvatskih i jugoslavenskih sredstava informiranja. Dr. Mate Granić je autom beogradske registracije, po prvi put označenim hrvatskim stijegom, došao u Ured Vlade Republike Hrvatske u Beogradu, gdje je imao razgovor sa predstavnicima hrvatskog tiska. Nakon toga je primio izaslanstvo stranke DSHV, mr. Belu Tonkovića, Branka Melvingera i Josipa Gabrića, st., i sa njima se zadržao u pol satnom razgovoru.

Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske je potom otišao u Palatu federacije na razgovor sa Milanom Milutinovićem, a kasnije i sa predsjednikom Vlade SRJ Radojem Kantićem.

Potpisivanje Sporazuma o normalizaciji odnosa dviju država po zvaničnom protokolu bilo je zakazano za 12,00 sati, ali je u međuvremenu prolongirano na 13,00 sati, da bi na koncu isti bio

potpisan nakon ručka u 15,00 sati, u Palati federacije.

Potpisivanju ovog dokumenta prisustvovali su brojni novinari i više radio i TV postaja.

Nakon potpisivanja Sporazuma, obojica ministara su dali kraće izjave. Savezni ministar vanjskih poslova SRJ Milan Milutinović je rekao:

„Želim da pozdravim našeg gosta dr. Matu Granića i da izrazim svoje posebno zadovoljstvo što smo praktično, od Daytona pa do sada, praktično do Atinskog samita predsednika Miloševića i Tuđmana, uložili velike napore da dođe do ovog Sporazuma. Ovaj Sporazum i današnji dan je na određen način istorijski za obe zemlje jer predstavlja jednu prekretnicu u odnosima između naše dve zemlje. Mi smo uvek

smatrali, a i dalje smatramo da su srpsko - hrvatski, odnosno jugoslovensko - hrvatski odnosi, dobri odnosi, prijateljski i sadržajni, „kičma“ svih odnosa u ovom regionu i u okviru bivše Jugoslavije, i u okviru Balkana. Mislim da smo današnjim Sporazumom dali jedan dobar okvir za naše dalje sporazume. Naravno, iza njega stoji još dosta rada. Sva pitanja nismo rešili, ali je osnova ovde data, mislim, na dobar način sa dobrim okvirom i sa dobrim principima. Tu želim da podvučem da je posle dosta napora učinjen prelomni trenutak sa današnjim danom u ukupnim našim odnosima. Mi se nadamo da će dosledna primena ovog Sporazuma i u slovu i u suštini kako je napisana, značiti veliki proces za naše odnose. Ako ona bude dosledna, dobronamerna, i u isto vreme sa obe strane ispunjavanja na način kako je napisano u Sporazumu, ja mislim da stoji dobra perspektiva u ukupnim jugoslovensko - hrvatskim odnosima”.

Nakon izjave, Savezni ministar vanjskih poslova SRJ Milan Milutinović, dao je riječ ministru vanjskih poslova Republike Hrvatske dr. Mati Graniću, koji je rekao: „Štovane gospođe i gospodo, nakon napornih i upornih pregovora od Daytona preko

AKTUALNO

Atene, kada je postignut ključni napredak na razgovorima predsjednika Miloševića i Tuđmana do danas, postigli smo jedan značajan sporazum. Potpisivanje ovog Sporazuma danas je svakako značajan događaj i za Republiku Hrvatsku i za Saveznu Republiku Jugoslaviju, za hrvatski narod, srpski i crnogorski, kao i za sve građane obje države. Ovaj Sporazum je temelj mira i stabilnosti u regiji, a jednako tako važan za mir i stabilnost u Europi. On svakako bitno doprinosi europskom paktu za stabilnost i sigurnost i jedan njegov je značajan doprinos. Ovaj Sporazum daje okvir za rješava-

nje brojnih pitanja - poglavito teških humanitarnih pitanja kao posljedica nasljeđa od problema nestalih, prognanih i izbjeglica, zatim socijalnih pitanja itd. Ali jednako tako se okreće prema budućnosti i stvara okvir za buduće sporazume o gospodarskoj suradnji, znanstvenoj, kulturnoj itd. Isto tako ovaj Sporazum daje okvir za rješavanje nekih drugih važnih pitanja, kao što su pitanja sukcesije, i ja vjerujem da će svaka zemlja u svom vlastitom izboru moći lakše ići u europske integracije, međunarodne - financijske integracije - za Hrvatsku to znači svakako euro-atlantske inte-

gracije, ali i razvoj i održavanje dobrosusjedskih odnosa je isto tako jedan od temelja naše politike. Ja vjerujem da je učinjen značajan korak prema miru". Ovim je riječima završio svoju izjavu potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske dr. Mate Granić, nakon čega se vratio u Ured Vlade Republike Hrvatske, gdje je hrvatskim novinarima dao kraću izjavu, a potom zrakoplovom napustio Saveznu Republiku Jugoslaviju.

Obradila

Lidija Molzer

Sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije

Republika Hrvatska i Savezna Republika Jugoslavija
(u daljem tekstu: Ugovorne stranke),

Svjesne svoje odgovornosti za uspostavu i održavanje mira i sigurnosti u regiji,

U želji da tome pridonese normalizacijom međusobnih odnosa,

U cilju unapređivanja odnosa između svojih naroda i građana

Sporazumjele su se o sljedećem:

Članak 1.

Ugovorne stranke poštuju jedna drugu kao neovisne, suverene i ravnopravne države u okviru svojih međunarodnih granica.

Članak 2.

Svaka Ugovorna stranka, sukladno međunarodnom pravu, poštivat će suverenost, teritorijalnu cjelovitost i neovisnost druge Ugovorne stranke. Ugovorne stranke potvrđuju da će provesti uređenje

AKTUALNO

svojih granica te razgraničenje samo međusobnim dogovorom, da će rješavati sporove mirnim putem i suzdržati se od prijetnji ili uporabe sile, u skladu s Poveljom Ujedinjenih naroda. Ugovorne stranke nastojat će jačati međusobno povjerenje, dobru volju i toleranciju te će surađivati u poticanju mira, stabilnosti i razvitka u regiji.

Članak 3.

U roku od 15 dana po potpisivanju ovog Sporazuma, Ugovorne stranke uspostaviti će pune diplomatske i konzularne odnose. Ugovorne stranke odmah će podići razinu svojih postojećih predstavništava na razinu veleposlanstava i razmijeniti će veleposlanike.

Članak 4.

Ugovorne stranke suglasne su da međusobnim pregovorima riješe sporno pitanje Prevlake. Time se pridonosi potpunoj sigurnosti dijela područja Republike Hrvatske u regiji Dubrovnika i dijela područja Savezne Republike Jugoslavije u regiji Bokokotorskog zaljeva. Ugovorne stranke to važno sporno pitanje riješit će međusobnim pregovorima u duhu Povelje Ujedinjenih naroda i dobrosusjedstva.

Do postizanja međusobnog sporazuma o Prevlaci, Ugovorne stranke suglasne su poštivati postojeći sustav sigurnosti, uspostavljen za promatranja Ujedinjenih naroda.

Članak 5.

Polazeći od povijesne činjenice da su Srbija i Crna Gora postojale kao neovisne države prije stvaranja Jugoslavije, a imajući u vidu činjenicu da je Jugoslavija produljila međunarodnopravni subjektivitet ovih država, Republika Hrvatska konstatira postojanje državnog kontinuiteta Savezne Republike Jugoslavije.

Polazeći od povijesne činjenice postojanja različitih državnih oblika organiziranja Hrvatske u prošlosti, Savezna Republika Jugoslavija konstatira postojanje kontinuiteta hrvatske državnosti.

Ugovorne stranke suglasne su da pitanja sukcesije SFRJ rješavaju na temelju pravila međunarodnog prava o sukcesiji država te sporazumno.

Članak 6.

Ugovorne stranke obvezuju se da se bez odgode ubrza proces rješavanja pitanja nestalih osoba pri čemu će obje Ugovorne stranke odmah razmijeniti sve raspoložive podatke o tim osobama.

Članak 7.

Ugovorne stranke osigurati će uvjete za slobodan i siguran povratak izbjeglica i prognanika u njihova prebivališta ili u druga mjesta koja slobodno izaberu. Ugovorne stranke osigurati će tim osobama vraćanje u posjed njihove imovine, odnosno pravičnu naknadu.

Ugovorne stranke osigurati će potpunu sigurnost izbjeglicama i prognanicima koji se vrate. Ugovorne stranke pomoći će ovim osobama u osiguravanju nužnih uvjeta za normalan i siguran život.

Ugovorne stranke proglasiti će opći oprost za sva djela počinjena u svezi s ovužanim sukobima, osim za najteže povrede humanitarnog prava koje imaju karakter ratnih zločina.

Ugovorne stranke poticati će dosljednu i cjelovitu provedbu Erdutskog sporazuma o hrvatskom Podunavlju.

Svaka Ugovorna stranka jamči jednaku pravnu zaštitu fizičkih i pravnih osoba koje imaju državljanstvo druge Ugovorne stranke, odnosno sjedište na području druge Ugovorne stranke, kao onu koju imaju njihovi državljani, odnosno njezine pravne osobe.

U roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Sporazuma, Ugovorne stranke sklopiti će Sporazum o naknadi za svu uništenu, oštećenu ili nestalu imovinu. Tim Sporazumom utvrditi će se postupci ostvarivanja prava na pravičnu naknadu koji neće uključivati sudske postupke.

U cilju provedbe obveza iz ovog članka osnovati će se, u roku od 30 dana potpisivanja ovog Sporazuma, zajednička komisija sastavljena od po tri predstavnika svake Ugovorne stranke.

AKTUALNO

Članak 8.

Srbima i Crnogorcima u Republici Hrvatskoj i Hrvatima u Saveznoj Republici Jugoslaviji Ugovorne stranke jamčit će sva prava koja im pripadaju na temelju međunarodnog prava.

Članak 9.

Ugovorne stranke sklopit će u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Sporazuma poseban ugovor o socijalnom osiguranju koji će uključiti invalidsko, zdravstveno i mirovinsko osiguranje, uključujući i isplatu mirovina. Ugovorne stranke sklopit će, po potrebi, i druge ugovore glede rješavanja radnih i statusnih pitanja.

Članak 10.

Ugovorne stranke nastavit će suradnju u normalizaciji cestovnog, željezničkog, zračnog i riječnog prometa na temelju načela uzajamnosti i dobrosusjedstva.

Članak 11.

Na ulazak, kretanje i boravak državljana i vozila jedne Ugovorne stranke na području druge Ugovorne stranke primijenit će se unutarnji propisi koji važe za boravak i kretanje stranaca, bez diskriminacije.

Članak 12.

Ugovorne stranke nastavit će unapređivati poštanske, telefonske i druge telekomunikacijske veze.

Članak 13.

Ugovorne stranke, bez odgode, pristupit će sklapanju međusobnih ugovora iz područja gospodarstva, znanosti, prosvjete, zaštite okoliša, kao i drugih pitanja od zajedničkog interesa Ugovornih stranaka.

Ugovorne stranke, bez odgode, sklopit će i sporazum o kulturnoj suradnji koji će uključiti održavanje i obnovu kulturne baštine.

Članak 14.

Ovaj Sporazum sastavljen je u 2 (dva) izvornika, na hrvatskom i srpskom jeziku, pri čemu su oba teksta vjerodostojna.

Ovaj Sporazum privremeno se primjenjuje od dana potpisivanja, a stupa na snagu kada se Ugovorne stranke međusobno diplomatskim putem izvijeste da su ga potvrdila njihova nadležna tijela.

Sastavljeno dana 23. kolovoza 1996. godine u Beogradu.

ZA REPUBLIKU HRVATSKU

dr. Mate Granić

Potpredsjednik Vlade i Ministar
Vanjskih poslova

ZA SAVEZNU REPUBLIKU
JUGOSLAVIJU

Milan Milutinović

Savezni ministar vanjskih
poslova

SVA PITANJA RJEŠAVATI MIRNIM PUTEM

Prije odlaska iz Beograda ministar vanjskih poslova RH dr. Mate Granić održao je tiskovnu konferenciju u Uredu Vlade Republike Hrvatske u Beogradu za sve hrvatske novinare, Hrvatski radio i TV, a koji su pratili cio događaj oko potpisivanja Sporazuma o normalizaciji odnosa između dvije države. U svojoj izjavi je dao prikaz događanja tijekom dana vezanih za potpisivanje Sporazuma:

„Jutro je proteklo u usaglašavanju sporazuma koje je više bilo tehničke prirode. Zatim su vođeni razgovori sa Milanom Milutinovićem, te predsjednikom Vlade Radojem Kontićem, a vodili su se o bitnim pitanjima realizacije sporazuma. Sa ministrom Milutinovićem je dogovoreno formiranje dvije komisije: jedne za probleme imovine, a druge za granična pitanja; te da će se odmah nastaviti razgovori i potpisati sporazumi za reguliranje željezničkog i zračnog prometa. Razgovaralo se i o posjeti ministara unutarnjih poslova koji bi se trebao dogoditi u 9. mjesecu, a oni će pripremiti sporazume o borbi protiv droga, međunarodnog terorizma i propratu osoba. Predviđa se ukidanje viza za diplomate. Najviše vremena je posvećeno problemu ne-

stalih osoba. Sada predstoji konsenzus da se ovo pitanje u najskorije vrijeme riješi. Bilo je govora i o reintegraciji hrvatskog Podunavlja. Više

nema nikakvoga zбора da je to samo ispunjavanje odredaba Zagrebačko-Erdutskog sporazuma. Razgovarano je i o gospodarskoj saradnji ali je za to neophodno potpisati i određene sporazume.

Sve skupa smatram da je današnji dan jedan krupni korak i za RH i za SRJ. Potpisivanje Sporazuma za RH znači završetak rata, priznavanje Hrvatske u međunarodnim granicama, te priznanje da će obje zemlje poštivati teritorijalni integritet druge zemlje, te da će se sva otvorena pitanja rješavati mirnim putem. Ovo je uostalom, i bila trajna strategija Hrvatske. Ovo će biti najjači doprinos miru i stabilnosti u regiji, eu-

ropskom paktu o stabilnosti i sigurnosti i ukupnom mirovnom procesu u BiH.

Znači, ovaj dogovor je isključivo usmjeren u pravcu mira, stabilnosti i sigurnosti. Što se tiče mirne reintegracije, Beograd je proteklih mjeseci veoma mnogo surađivao na demilitarizaciji te je demilitarizacija uspješno završena bez ijednog ozbiljnog incidenta. Oko samog roka završetka reintegracije postoje neke razlike, ali mi smo u svojim rokovima vrlo čvrsti. Smatramo da bi odlaganje upravo moglo negativno utjecati na sve. Mi poštujemo

ljudska i manjinska prava, mi smo prihvatili mehanizme međunarodnog nadzora i u okviru toga mi želimo da general Klein na vrijeme završi svoju misiju. Nadalje, sporazumom su Hrvati u SRJ izjednačeni sa Srbima i Crnogorcima u Hrvatskoj, a u reguliranju tih prava primjenjivat će se međunarodni standardi.

Pri razgovoru o Hrvatima u SRJ sa ministrom Milutinovićem, on je izjavio da jedino to ne predstavlja nikakav problem, stoga ne bi trebalo biti nikakvih problema oko sprovedbe ove točke potpisanog Sporazuma.”

**Obradila
Lidija Molzer**

INTERVIEW

Interview: Dr. Šimun Ćorić, predsjednik Hrvatskog svjetskog kongresa

Autentični glas hrvatskog iseljeništva

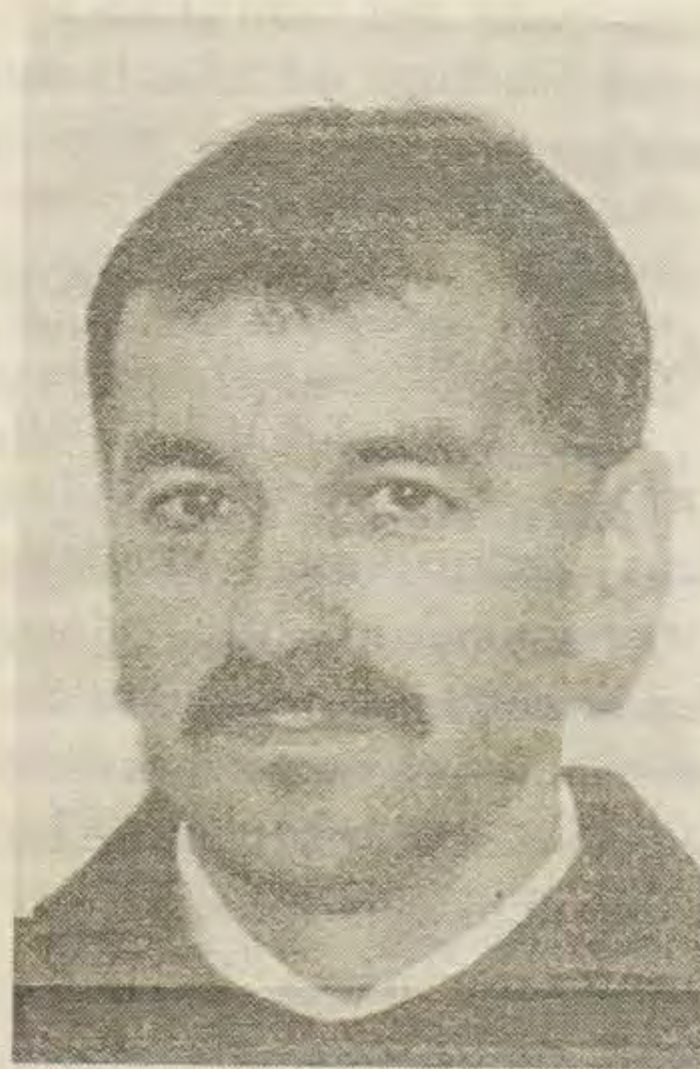
„Naša „Izjava za javnost” i popratni Memorandum 3. konvencije HSK jasno ocrtavaju naša čusmjerenja, a svima nam je bilo vrlo drago i korisno što smo imali prigodu čuti o domovinskim prilikama i našoj ulozi u njima izravno od hrvatskog državnog poglavara dr. Tuđmana, ali i na okruglom stolu desetak hrvatskih ministara i drugih vodećih ljudi.”

Šimun Šito Ćorić poznat je hrvatskoj javnosti kao višestruko talentiran i obrazovan čovjek: svećenik (voditelj Katoličke misije u Bernu), filozof, pjesnik i darovititi glazbenik. Ipak, tema našeg intervjua bila je nedavno završena Treća konvencija Hrvatskog svjetskog kongresa, na kojoj je naš sugovornik ponovno izabran za predsjednika.

*** Kako ste zadovoljni radom i rezultatima 3. konvencije HSK?**

- Može se slobodno reći da je Konvencija bila prilično uspješna. Na dvjema dosadašnjim brojili smo zemlje iz kojih su dolazili naši ljudi, a sada su nam pristigli delegati HSK iz svih zemalja gdje živimo u većem broju, a pojačali smo se i kontinentalnim dopredsjednicima HSK: dr. Ivan Marušić za Australiju i Novi Zeland, mr. Bela Tonković za

Eurpou, Jure Gadže za Južnu Ameriku i dr. Jure Milas za Sjevernu Ameriku. Naša „Izjava za javnost” i popratni

Memorandum 3. konvencije HSK jasno ocrtavaju naša usmjerenja, svima nam, je bilo vrlo drago i korisno što smo imali prigodu čuti o domovinskim prilikama i našoj ulozi u njima izravno od hrvatskog državnog poglavara dr. Tuđmana, ali i na okruglom stolu desetak hrvatskih ministara i drugih vodećih ljudi.

*** Što je, prema Vašem mišljenju, moglo biti bolje?**

- Na primjer, mnogo bolja reprezentacija delegata iz pojedinih država i njihova bolja obaviještenost o (ne)uspješnim djelatnostima HSK. Cilj bi bio da svaka država bude predstavljena s najboljima, da se ne gomilaju delegati samo iz jednog kraja

ili čak iz jedne obitelji. Tako HSK dođe u kompromitirajuću situaciju kad, recimo, samo dvije obitelji iz jedne zemlje mogu nadglasati čak tri ili četiri države, koje zbog financijskih razloga nisu mogle poslati više delegata. Kako pojedini ljudi sami nemaju osjećaj za mjeru, onda će se to ubuduće statutarно morati riješiti.

PROBLEMI FINANCIRANJA

***Kako planirate prevladati financijske probleme HSK i koliko će tome pomoći akcija „Tisuću zlatnih dobročinitelja za treće stoljeće”?**

- Mi vani navikli smo svaki novčić slati za potrebe domovine, a izgubili smo osjećaj za potrebe funkcioniranja svojih zajednica u svijetu. Tako ništa nije neobično da, primjerice, nakon jednoga faksa HSK u Australiju, odmah pošalju za potrebe zdravstva u Hrvatskoj više od četrdeset tisuća dolara, a da na drugoj strani, tamošnje udruge nemaju volje osigurati samo desetpetnaest tisuća dolara godišnje za financiranje jednoga Hrvatskog informativnog centra za cijelu Australiju, koji je u današnje vrijeme sa svojim Cronetom nenadomjestiv. Dakle, moramo imati novca za naše djelovanje vani kako bismo mogli više dobra učiniti za

INTERVIEW

domovinu. Prihvaćenim projektom kojeg spominjete, zamišljen je kao dio spomenutoga financijskog rasta. To bi trebalo biti fondacija od koje bi se trošile samo kamate, a koje bi bile dostatne za pokrivanje temeljnog djelovanja HSJ (profesionalni informativni centri, izdavačka djelatnost na jezicima ovih država gdje živimo isl.). Vjerujemo da ćemo do trećeg tisućljeća naći tisuću pojedinaca, udruga i poduzeća koji će podržati ovaj plan. Tu računamo i na naše u Hrvatskoj jer i tu ima sve više dobrostojećih pojedinaca i tvrtki. Zapravo, bit će to pokazatelj koliko je HSK u kojoj dobrostojećoj državi utjecajan i jak, jer se ipak kroz financijsku moć očituje či određena moć ljudi i njihovih udruga.

*** U svom službenom izvješću, koje je slušao i predsjednik Tudman, na kraju ste pohvalili nekoliko zemalja i zaželjeli da ubuduće Njemačka i SAD budu učinkovitije...**

- Švicarsku sam isticao jer, primjerice, školuje uz pomoć fonda HSK šest studenata u domovini.

Samo preko ruku pročelnika Radnog odbora za humanitarne djelatnosti u Švicarskoj, fra Milana Lončara, za posljednjih godinu i pol dana poslano je u domovinu više od milijun i pol švicarskih franaka u gotovu novcu. Švedsku sam spominjao jer je okupila sve hrvatske udruge, a sama je našla načina da profesionalno funkcionira tamošnji HIC. Njemačka i SAD su dvije

najmnogoljudnije hrvatske useljeničke zemlje i ujedno su svojom politikom manje-više važni hrvatski saveznici. To su dva glavna razloga da nam kongresi tih dviju zemalja budu najbolji primjer i najjača snaga u djelovanju, što dosad nisu bili. Stoga svi priželjkujemo da povezanost i zajednički rad tamošnjih hrvatskih udruga u HSK-u budu mnogo jači.

***Što je uspjelo HSK-u dosad učiniti?**

- HSK se iz dana u dan, polako, ali sve više profilira kao jedinstvena hrvatska organizacija međunarodnog karaktera u svijetu, koja u domovini, u pojedinim državama ili na svjetskoj razini može biti autentični glas hrvatskog izvandomovinstva. Inicijativa HSK da se čuje glas iz hrvatskog izvandomovinstva u Saboru RH kretala se od imenovanja svoga predstavniku u Saboru i nastupa aktualnog predsjednika HSK u njemu, do današnjih saborskih zastupnika iz redova Hrvatica i Hrvata izvan domovine i iz BiH. HSK je ustanovio Studentski fond HSK iz kojega se zasad školuje dvadeset studenata u domovini, a broj stipendista trebao bi se neprestano povećavati. Ustanovljen je i mehanizam „sestrinskih zemalja”, prema kojemu Hrvati iz bogatijih zemalja povezuju či pomažu one iz siromašnijih (Rumunjska, Vojvodina, neke zemlje iz Latinske Amerike itd.), tako da nitko zbog financijske nemoći ne ostane izvan hrvatskog zajedništva.

***Kakvi su planovi za budućnost HSK?**

- Nacionalni kongresi pojedinih zemalja znat će najbolje što im je u svojim zemljama nedvojbeno činiti za hrvatske interese.

*** Kako medijski povezati sve Hrvate u svijetu i na kojoj je razini danas ta povezanost?**

- Od svih medija, danas su većini najpristupačniji radio i televizija, a novine i razne publikacije dolaze do znatno manjeg, ali probranog broja ljudi. Stoga odavno predlažem, i ponavljam, da hrvatska država mora što hitnije uz pomoć medija povezati hrvatske ljude na ovom planetu. Uvjeren sam da bi to bio najjači poticaj čuvanju i jačanju hrvatskog identiteta raseljene Hrvatske.

***Što je s autohtonim Hrvatima kao u Srbiji ili Rumunjskoj?**

- Bez obzira na prilike u kojima žive, vidi se da se, primjerice, naši u Rumunjskoj ili Mađarskoj tamo osjećaju ipak „kod kuće”. Nastankom hrvatske države njima može biti samo bolje. Sada im na tom međunarodnom planu hrvatska država i njezina vlast mogu usitinu postati oslonac i pomoć u njegovanju svoga hrvatskog identiteta i svekolike baštine. A što se tiče Hrvata i njihova „grunta” u Vojvodini, na Kosovu i u Boki, hrvatska država ne bi smjela nipošto urediti međusobne odnose sa Srbijom i Crnom Gorom dok se ne riješe sva bitna pitanja ljudi u tim zemljama.

Autor: Vesna Kljajić

Građanska prava i slobode

POSKUPIO PRELAZAK GRANICE

Ovih dana su poduzete aktivnosti oko potpisivanja raznih peticija kojima građani Subotice nastoje iskazati svoje nezadovoljstvo. Jedan od razloga je izglašana odluka Savezne vlade da poveća iznose izlaznih taksi iz zemlje. Novom uredbom se određuje da će u buduću građani plaćati 100,00 dinara ako žele preći granicu, a za motorna vozila taksa iznosi 200,00 dinara. U obrazloženju stoji da se ovo moralo uvesti radi sprečavanja povećanog odliva deviza.

Ne znamo kakav će rezultat imati ova peticija građana. Jedino znamo da su one, pokrenute od ranije, ostale bez odjeka, da su i one, kao i ove danas, pokrenute u jeku predizborne kampanje, te da im se dalja sudbina po potpisivanju nije znala. Međutim, pouzdano se zna da taksa za izlazak iz zemlje nije ukinuta, te su pokretači peticije vjerojatno pretpostavljali da će i sami građani dokučiti njenu sudbinu.

Neki svoju političku afirmaciju traže u pokretanju peticija, zaboravljajući da ovakav, najblaži vid građanskog neslaganja sa nekakvom odlukom nikoga ne obvezuje, jer izgovora i valjanih razloga da se peticiji ne udovolji uvijek ima na pretek. Velika je vjerojatnoća da se Vlada neće uplašiti 70-80 tisuća potpisa, kako neki procjenjuju da će ih biti, i preko noći sniziti ili pak ukinuti takse.

Analizirajući problematiku takse za izlazak iz zemlje i obrazloženje koje govori da se ista povećava radi sprečavanja odliva deviza iz zemlje, nameće se zaključak po kojem je baš plaćanje ove takse samo paravan iza kojega uspješni privrednici

obavljaju svoje uvozno-izvozne poslove, plaćajući upravo gotovinom u devizama. Kako bi se uostalom odvijali izvozno-uvozni poslovi, kada znamo da platni promet izvan državnih granica za sada još ne funkcioniše.

Što se tiče same takse, nije jasno zašto su izjednačena u plaćanju sva vozila - automobili, motocikli, bicikli s pomoćnim motorom. Zakonodavac u naplatu takse nije uložio ništa, jer građanin plaća sve - taksu, uplatnicu, manipulativne troškove - a za uzvrat ne dobija ništa, ako to „nešto” nije pravo slobode kretanja, tj. pravo kupljeno za jednokratnu upotrebu. Onda taksa dobija i svoju upotrebnu vrijednost - ljudsku slobodu kupljenu za „super-dinar”.

Ipak, ova uredba kojom se na specifičan način ograničava sloboda kretanja ima i svoju ekonomsku opravdanost. Poznate su naime, mnogo skuplje metode ograničavanja kretanja građana kao što su bodljikava žica, minska polja, brižljivo uzorani granični pojasevi sa karaulama i mitraljeskim gnjezdima nekada zvanim „željezni zastor” - kao oni nekadašnji, podignuti na granici Austrije i Mađarske... Sve je to narod koštalo mnogo više nego ove naše, današnje takse. Međutim, kada su osjetili posljedice „zida”, od kojeg i sama Kina još i danas osjeća rane, okrenuli su se prosperitetu uviđajući da jednoj zajednici mnogo više doprinosi ljudska sloboda, nego njeno sputavanje. Za jednu državu predstavlja napredak kada njeni građani slobodno razvijaju svoje sposobnosti i talenat, upoznaju različitosti i njima se prilagođavaju vrednujući ih

kao svoje. Ovakvim pristupom se omogućava pojedincu da razvija svoja iskustva za dobrobit društva u kojem živi. Uostalom, ograničavanjem kretanja, ograničavamo samo sebe.

Što se tiče slobode, ona se ne kupuje novcem. Svatko ju je od nas stekao rođenjem, te stoga sloboda potpada pod osnovna ljudska prava svakog čovjeka. U doba komunističkog terora ljudi su ostavljajući svu svoju imovinu, svjesno bježali u zemlje zapadne Europe, jer ih je neodoljivo privlačio osjećaj slobode i saznanje da ih tamo neće nitko pitati zašto nekamo putuju. Možemo samo zamisliti što bi se dogodilo sa vladom u bilo kojoj državi Europske Unije da pokuša uvesti taksu na izlazak građana iz zemlje, te kad bi istu naplaćivala u iznosu osrednje mjesečne zarade, kako bi građani stekli pravo da posjete svoje rođake u susjednoj zemlji.

Stoga se samo peticijom ne mogu riješiti problemi suzbijanja elementarnih ljudskih prava. Treba jasno i glasno reći da ljudska sloboda ne može, niti smije, biti predmetom kupo-prodaje, te da nečija sloboda kretanja ne može zavisiti od odluke drugog čovjeka.

Ako želimo privući međunarodne institucije i njihove integracije, morat ćemo prihvatiti i njihova pravila igre u svim sferama života, pa tako i u sferi slobode kretanja građana.

Ne možemo iz suvremenog svijeta koristiti samo pogodnosti, a bez obveze da mu se prilagodimo. Jedino tako možemo postati ravnopravni dio njega.

Međutim, „kineski zid” je lakše izgraditi, nego li ga srušiti.

Sándor Molzer

Somborski grafiti

HRVATI - DEŽURNI KRIVCI

Previše je asocijacija, mnogo zaključaka i pretpostavki nakon što su se na zgradama u Somboru u srpnju mjesecu pojavili natpisi: HDZ, NDH, Ovo je Croatia... Iznenada su osvanuli, još brže izbrisani, a iz zvaničnih priopćenja službenih organa se može vrlo malo toga zaključiti.

Nedvojbeno je jedno, da je tijekom petogodišnjeg ratnog perioda Sombor bio raskrižje, pa stoga i u žiži zbivanja - kroz njega je prolazila vojska, izbjeglice, osjećala se i čula blizina ratišta, a danas se očekuje konačno razrješenje situacije, ali i dolazak novog vala iz Baranje, koji u Somboru ne žele zateći Hrvate.

Kao što se i ranije zbivalo u Sonti, Baču i još nekim mjestima, unošenje nemira se pripisuje Hrvatima - na koncu, oni znaju i pišu latinicu, a znaju i da avnojevska Hrvatska ima katastarske općine i sa ove strane Dunava - a i po somborskim radikalima, to mogu biti samo oni i nitko drugi ili pak SPO koji po njima žele koaliciju sa Hrvatima na narednim izborima?!

Isto tako radikali priznaju da su mjesta oko Sombora i Apatina pripadala nekadašnjim volksdeutscherima te da oni takođe traže ono što je njihovim precima pripadalo.

Gdje su ti volksdeutscheri danas, radikale niti malo ne brine, a mi i tu činjenicu vrlo dobro znamo, kao što znamo kako su i kamo nestali, a po svoj prilici bi tako trebali nestati i Hrvati iz ove, sombo-rke, višenacionalne sredine.

Da je to smisao ispisanih grafita, nema sumnje, jer su natpisima svi iznervirani, jedino Hrvati ne smeju biti iznervirani, iako su na somborskoj Gradskoj kući narednih dana ugledali poruku: „Hrvati napolje!”.

Što se tiče Srba u Somboru, starosjedelaca, oni su mišljenja da su natpise ispisali neki koji u toj sredini ne žele mir, te i sami osjećaju tjeskobu i neizvjesnost.

U svezi sa ovim događajem razgovarali smo sa Josipom Budimčevićem, tajnikom i dugogodišnjim članom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a koji je sve ove ratne godine proveo u ovom gradu. „Ovo što je u Somboru urađeno, nikada ne bi urađio Hrvat. Mi se od ovog djela ograđujemo, ali i ističemo da se u ovoj sredini bojimo. Bojimo se, jer SUP neće da imenuje počinitelja, a bojimo se i onih koji će sutra doći iz Baranje. Oni očekuju da mi napustimo svoje kuće i imanja. Hrvati u Somboru su danas u bezizlaznom položaju, kako bi rekli „u mišjoj rupi”,

rekao je Josa Budimčević. Isto tako je siguran da niti jedan Hrvat - do sada, sada, niti od sada - neće uraditi jedno ovakvo djelo, jer to samo može ići na štetu hrvatskom narodu. To je činjenica koju je pravi počinitelj previdio, a ujedno predstavlja i upiranje prsta u preostale Hrvate. „Ako je do sada bilo napada u Somboru, bilo je samo na nas” zaključio je naš sagovornik.

Da se uznemiravanje janosti na ovaj način smatra zanemarljivim, govori i izjava čelnika somborske SPS da se u Beogradu ili pak Subotici pojavljuju natpisi još goreg sadržaja „pa nikom ništa”. Očito da je „nikom ništa” i to što se uporno baca ljaga na jedan narod, što jedan dio građana ove države nema svoj mir, što je sama riječ „Hrvat i hrvatski” dovoljna da izazove bujicu mržnje i nedoličnih komentara. Isto tako je „nikom ništa” što se Hrvati u sredinama u kojima još uvijek žive zovu „preostali Hrvati” ali samo u žargonu, jer nacija Hrvat u ovoj državi, kako znamo, dugo nije priznata.

„Pa nikom ništa”!

Lidija Molzer

Zakon o jugoslavenskom državljanstvu

Državljanstvom se određuje pravni status pojedinaca nastanjenih na teritoriji određene države.

Državljanstvo spada u isključivu nadležnost svake države, ali obzirom na njegova brojna međunarodna dejstva, postoje određeni standardi koji prilikom njegovog reguliranja moraju biti poštovani.

Jedno od takvih je Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka (1948) koja određuje da svatko ima pravo na jedno državljanstvo i da nitko ne može samovoljno biti lišen svog državljanstva niti prava da promeni svoje državljanstvo.

Sagledavajući ustavnu i zakonodavnu situaciju SFRJ od 1974. godine vidimo da su svi državljani SFRJ ustvari imali dvojno državljanstvo - državljanstvo jedne od šest republika i državljanstvo SFRJ. Savezno državljanstvo bilo je izvedeno iz republičkog, odnosno republičko državljanstvo je imalo primat u unutrašnjim odnosima.

Savezna Skupština je nedavno usvojila Zakon o jugoslavenskom državljanstvu i isti će se primjenjivati počev od 1. siječnja 1997. godine. Ovim zakonom uređuju se sticanje i prestanak jugoslavenskog državljanstva, ponovno sticanje jugoslavenskog državljanstva, rješavanje sukoba republičkih zakona o državljanstvu, postupak za sticanje ili prestanak državljanstva i utvrđivanje državljanstva kao i vođenje evidencije o državljanstvu.

U općim odredbama Zakona navodi se da sticanjem, odnosno prestankom jugoslavenskog državljanstva, istovremeno stiče se, odnosno prestaje državljanstvo republike članice.

Zakon o državljanstvu podijeljen je, uvjetno rečeno, na dva dijela. Prvi dio obuhvata buduće odnose, odnosno način sticanja i gubitka državljanstva od trenutka stupanja na snagu zakona pa u buduće. Drugi dio reguliše državljanstvo svih onih koji su na bilo koji način zatečeni donošenjem novog zakona. Ovaj dio sadržan je u prelaznim i završnim odredbama Zakona, kao i u dijelu koji se odnosi na prirođenje (naturalizacija). Zakon o državljanstvu u odredbama o sticanju državljanstva navodi da se državljanstvo stiče - porijeklom, rođenjem na teritoriji Jugoslavije, prijemom ili po međunarodnim ugovorima.

Redovan način sticanja državljanstva je porijeklom.

Državljanstvo porijeklom stiče dijete čiji su oba roditelja u trenutku njegovog rođenja jugoslavenski državljani, čiji je jedan roditelj jugoslavenski državljanin, a dijete rođeno u Jugoslaviji i čiji je jedan roditelj jugoslavenski državljanin a drugi je nepoznat ili bez državljanstva, a dijete je rođeno u inozemstvu. Ako je dijete rođeno u inozemstvu, a jedan roditelj mu je stranog državljanstva, može steći jugoslavensko državljanstvo ako do navršene osamnaeste godine života bude prijavljen nadležnom organu u inozemstvu ili u zemlji.

Dva su načina prestanka državljanstva: otpustom i odricanjem. Oba ova načina prestanka državljanstva su dobrovoljna a postoji i prestanak državljanstva po međunarodnim ugovorima.

Osim navedenog, Zakon sadrži odredbe o ponovnom sticanju državljanstva, o rješavanju

sukoba republičkih državljanstva, o postupku za sticanje, prestanak i utvrđivanje državljanstva, o evidenciji o državljanstvu.

Sticanje državljanstva po sili zakona:

- Zakon utvrđuje da se moment državno-pravnog kontinuiteta poklapa sa momentom utvrđivanja jugoslavenskog državljanstva. Na osnovu ovog načela utvrđuje se tko se po sili zakona (ex lege) smatra jugoslavenskim državljaninom. To su:

a) državljani SFRJ koji su na dan proglašenja Ustava SRJ - 27. travnja 1992. godine - imali republičko državljanstvo Srbije ili Crne Gore,

b) državljani drugih republika bivše SFRJ koji su na dan proglašenja Ustava SRJ živjeli u Jugoslaviji i imali prebivalište na teritoriji Jugoslavije, pod uvjetom da nemaju strano državljanstvo i da u roku od dvanaest mjeseci podnesu zahtjev za upis u državljanstvo,

c) državljani drugih republika SFRJ, koji su prihvatili prevođenje u profesionalnog oficira, podoficira ili civilnog lica na službi u Vojsci Jugoslavije, kao i članovi njihove uže obitelji pod uvjetom da nemaju strano državljanstvo i da u roku od dvanaest mjeseci podnesu zahtjev. Znači, pravni kontinuitet državljanstva obezbjeđen je samo za lica koja su imala državljanstvo Srbije ili Crne Gore, tako da ovi slučajevi više neće biti predmet obrade.

Što se tiče dvojnog državljanstva, ono može biti ustanovljeno na osnovu međunarodnih ugovora.

„Dužijanca 96”

SVEČANOST U ZNAKU NOVOG KRUHA

Stoljećima su bački Hrvati slavili u svojim običajima dožetvenu svečanost. Ova crkvena i narodna manifestacija je poseban izraz zahvale Bogu molitvom, zahvale ljudima, te izraz narodnog veselja. Ova proslava nazvana „Dužijanca” i ove godine je obilovala bogatim programom u kojem se imalo što pokazati, ali i vidjeti.

Svečanost „Dužijanca 96”, jedinstvo tradicije, čestitog života i neizbježne suvremenosti, dostigla je svoj puni sjaj u nedjelju 11. kolovoza. Sveta misa zahvalnica služena je u Katedrali sv. Terezije Avilske, a predvodio ju je bbeogradski nadbiskup dr. Franc Perko u koncelebraciji sa subotičkim biskupom Ivanom Penzesom i

subotičkim župnicima. Na misi su bili nazočni i brojni gosti - potpredsjednik Vlade Republike Srbije Svetozar Krstić, predstavnici ambasade Njemačke, Austrije, Mađarske, te predstavnici Ureda Vlade Republike Hrvatske u Beogradu - Aleksandar Skenderović, dr. Ivo Kujundžić i Davor Vidiš kao i mnogi predstavnici crkvenih, političkih i kulturnih institucija. Misno slavlje je uvećao katedralni zbor „Albe Vidaković” pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Kao i na ranijim svečanostima dužijance, centrom gradaje prošla povorka u narodnim nošnjama, čineći od mimohoda svojevrsan folklorni spektakl.

Na salašu podignutom u cen-

tru grada, bandaš ovogodišnje „Dužijance 96” Zvonimir Kujundžić i bandašica Gordana Francisković, uručili su kruh od novog žita gradonačelniku Subotice.

PJESNIK ZA SVA VREMENA

U okviru programa „Dužijanca 96” nanovo je, 10. kolovoza, postavljena bista velikom pjesniku i svećeniku bačkih Hrvata Anti Evetoviću Miroljubu.

Bista se nalazi u parku ispred Katedrale, gdje je i prvobitno postavljena 1936. godine, dok je s početka II svjetskog rata nisu uklonili.

Lik Ante Evetovića Miroljuba je izradio i ovjekovećio najveći hrvatski kipar Ivan Meštrović.

Na ponovnom otkrivanju spomenika nazočni su bili predstavnici katoličke crkve na čelu sa subotičkim biskupom Ivanom Penzesom, predstavnici lokalne samouprave sa gradonačelnikom Kasza Jozsefom, te predstavnici političkih organizacija i kulturnih institucija. Svečanosti su prisustvovali i građani Subotice koji znaju veličinu i značaj djela Ante Evetovića Miroljuba.

U pozdravnoj riječi vlč. Andrija Kopilović je naglasio da se

ovom prilikom prisjećamo jedne povijesne osobe koja je zahvaljujući svojoj genijalnosti uzrasla u svijest i povijest hrvatskog naroda. Kada je 1936. godine bista prvi put postavljena, tom činu je, kako se procjenjivalo, prisustvovalo gotovo 15.000 građana. „U svom vremenu, a napose u vrijeme podizanja spomenika, kada se velikog posla prihvatio najveći hrvatski kipar Ivan Meštrović, a najviše za to zauzeo Ivan Malagurski Tanar, Miroljub je bio simbol ovoga naroda” rekao je vlč. Kopilović.

A tko je on zapravo, najbolje govore njegove pjesme i rad kojim je širio ideje velikog preporoditelja bačkih Hrvata Ivana Antunovića i biskupa Josipa Juraja Schtrössmeyera. U rodoljublju i zavičaju je našao neiscrpnu temu za svoj književni rad, koji odiše snažnim i jasnim porukama.

Zbog njegovog velikog značaja, hrvatski narod je odlučio

da mu se oduži podizanjem spomenika, koji je i postavljen 1936. godine, a blagoslovio ga je biskup Lajčo Budanović. Taj isti spomenik je i danas otkriven, u organizaciji Organizacionog odbora „Dužijanca 96” i Instituta „Ivan Antunović”, a na davni poticaj biskupa Zvekanovića.

Spomenik je otkrio subotički biskup Ivan Penzes, nakon čega je pročitana pjesma „Spomenik Miroljubu” Ivana Malagurskog Tanara, a čitao ju je kao i davne 1936. godine Ive Prčić mlađi. U svečanom programu je učestvovala i subotički pjesnik Branko Jegić čitajući svoju pjesmu spjevanu baš za ovu priliku, dok je katedralni zbor „Albe Vidaković” otpjevao više pjesama, među kojim i pjesmu Ante Evetovića Miroljuba — „Moje zvanje”.

RAZGOVOR

Razgovor: Bela Vukov, najstariji član stranke DSHV „SAČUVAJTE ONO ŠTO SMO MI POČELI GRADITI!”

U ova teška, današnja, vremena, teško je raditi, stvarati ali i baviti se politikom. Da to nije bilo lako niti našim očevima i djedovima, govori nam najstariji član stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Bela Vukov.

„Glas ravnice” je zahvaljujući predsjednici „Bunjevačke matice” Viktoriji Grunčić saznao mnogo pojedinosti iz bogate prošlosti našeg naroda na ovim prostorima, kao i poruke koje je Bela Vukov ostavio nama, inspirisan svojim iskustvom i dugogodišnjom borbom za dobrobit svoga naroda.

Na našu veliku žalost, Bela Vukov nije poživio da vidi svečanu proslavu stogodišnjice crkve sv. Roka u svojoj župi, a što je veoma želio. Preminuo je 28. 07. 1996. u Subotici.

U svakom slučaju, razgovor sa njim bit će još jedna „karika u lancu” povijesti našeg naroda na ovim prostorima.

Na početku razgovora o sebi je rekao da je rođen 6. siječnja 1910. godine od oca Kalmana i majke Terezije. Radio je kao trgovac, a sa suprugom Tilkom Stantić imao je sedmero djece.

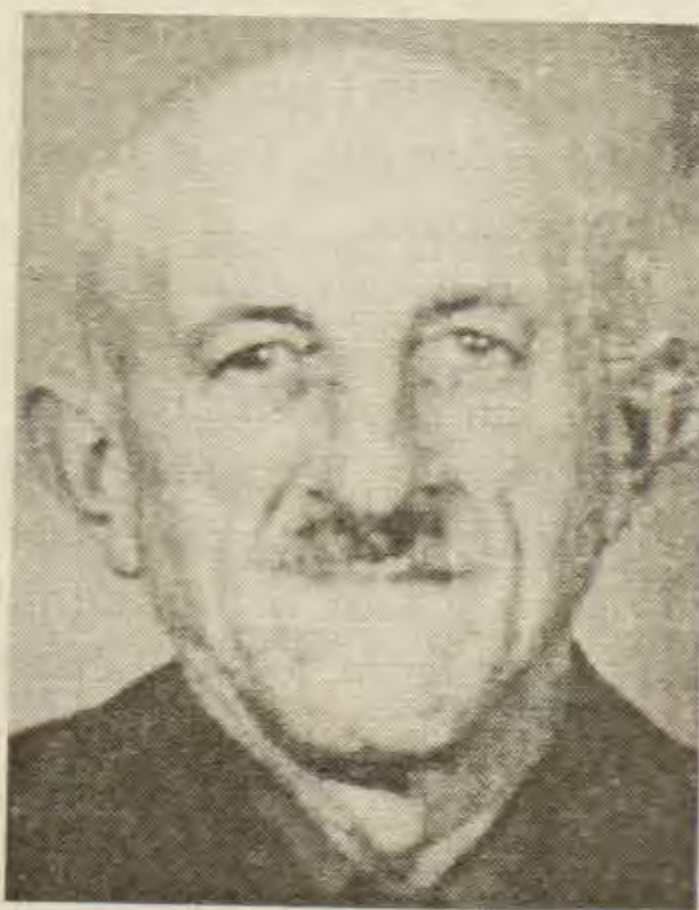
*** Kako kao najstariji član DSHV-a doživljavate članstvo i rad stranke?**

- Srećan sam što u ovim teškim vremenima imamo stranku. Ona se brine i pomaže našim bunjevačkim Hrvatima kroz razne vidove. Samo neka tako i nastavi!

*** Kakvo je vaše mišljenje o opstanku Hrvata na pros-**

torima Bačke, a i šire?

- Neće biti lako. No, treba ustrajati i znati što želimo. Više izgleda vidim ako se ustroji novo autonomna Vojvodina.

*** Da li je podvojenost nas Hrvata bila prisutna i ranije?**

- Kada sam ja bio mlad, Bunjevci - Hrvati su bili podijeljeni na dvije političke grupe: radikale i mačekovce. Radikali su bili - odvjetnik Mirko Ivandekić, dr. Ivan Ivandekić, Lazo Malagurski, Bikovčanin. Ja sam bio pristalica mačekovaca. Nas je bilo više. Oko prisvitlog Blaška Rajića bila je većina našeg naroda. Posebice su se isticali Josip Đido Vuković, koji je bio i predsjednik Hrvatske seljačke stranke, Ivan Stantić, tajnik HSS-a, Ivan Malagurski zvan Tanar i drugi.

*** Kažite nam nešto više o stranci HSS.**

-Kako sam već rekao, bilo nas je više nego radikala, pa smo pored politike, koju smo vodili, pokušali da se brinemo i o kulturnom životu našeg nar-

oda. Organizirali smo u sklopu našeg rada niz manifestacija i priredbi. Jedna od najznačajnijih manifestacija, svakako je bila proslava 250. obljetnice doseljavanja Hrvata u ove krajeve. Tom prilikom je na ulicama Subotice bilo mnoštvo svita koji je gledao povorku cura i momaka obučene u narodnu nošnju. Na proslavi je učestvovao i Ivan Pernar, koji je održao na ovoj manifestaciji kraći govor. Tom prilikom je postavljena i bista Anti Evetoviću Miroljubu.

*** Godine 1919. javlja se preporod bunjevačkih Hrvata. Što je bio uzrok jednom ovakvom preporodu?**

- Naši velikani, Ivan Antunović i Blaško Rajić su vidjeli da se u tom vremenu počinje negirati hrvatski narod na ovim prostorima. Negirao se njihov jezik, običaji pa čak i naziv - hrvatski. Do preporoda je došlo zbog želje da hrvatski narod ne izgubi svoj identitet, te da zna svoje porijeklo i svoju tradiciju, kako narodnu tako i kulturnu. Što se tiče današnjih prilika, i danas je prisutno nastajanje da se hrvatski narod zatire, ali zauvik.

*** Kao dugogodišnji član Pastoralnog vijeća u crkvi sv. Roka, pamтите rad više župnika. Pripovijedajte nam o tome.**

- Gosp. Blaško Rajić je bio brižan župnik. Volio nas je. Za vreme njegovog župnikovanja osnovao je Divojačko katoličko društvo. Ovo društvo i on su potpomagali sirotište za dječake koje je bilo smješteno kod čas-

nih sestara „Kćeri milosrđa“. Osnovao je takođe u Keru Križarsko bratstvo za katoličke mladiće. U to vrime sam bio đak u današnjoj škuli Sonja Marinković. Tih godina je Blaško Rajić izdejtvoovao da se oformi hrvatska bunjevačka škula u Keru. Bili smo prisrićni. Blaško Rajić je takođe 1911. godine održao u Subotici „Dužijancu“, kao zahvalu za bogatu žetvu. Tom prilikom je uprilićena povorka kroz grad u kojoj su svi mladi bili obučeni u svećane narodne nošnje. Na čelu povorke bandašica je nosila kruh od novog brašna, a blagoslovljen je na sv. misi zahvalnici. U njegovo vrime održavala su se i prela, a u pokladama - jedne nedilje „Babačko prelo“, druge katolićko, a treće nedilje hrvatsko. Na Marin, 2. veljaće, uvijek se održavalo Veliko prelo u kavani „Zlatno janje“.

Na „Debo četvrtak“ se održavalo „Divojaćko prelo“, samo za cure i momke. Sićam se i tužnih dana, kada je za vrime okupacije Blaško Rajić bio zatvoren u Mađarskoj 1941. godine. Bio je u kućnom zatvoru kod franjevaca na Budimu. Ljudi, koji su bili sa njim u subotićkom zatvoru, prićaju da je mađarskim žandarima govorio dok su ga tukli: „Kundak je tvrd, ali je bunjevaćka glava jaća i tvrća“.

Među našim župnicima u Keru bio je i gosp. Marin Demudvarac, župnik Ivan Kujundžić, gosp. Blaško Dekanj. Svi su oni radili u kerskoj župi s ljubavlju, održavajući u narodu hrvatski duh i obnavljajući po potrebi crkvu, dok je za vrime gosp. Ivana Kujundžića bila osnovana velika i vrijedna knjižnica.

Današnji župnik vlć. Andrija Anišić se takođe sa mnogo

ljubavi obraća narodu i često govori o nužnosti života u slozi i zajedništvu.

*** Recite nam nešto o našim zaslužnim ljudima.**

- Ovih je dana održano predavanje o Ivanu Malagurskom Tanaru, koji je bio veoma znaćajan za naš narod. Pored toga što je bio prosvetni radnik, bio je i književnik i veliki rodoljub. Imao je i dva brata Peru i Franju. Kada su im nakon rata uzeli zemlju i salaš obitelj se morala razdvojiti. To je Ivanu vrlo teško palo.

Što se nacionalizacije tiće, ona je vrlo teško pala našem narodu, mnogi su ostali bez krova nad glavom i bez zemlje koja je bila izvor njihove egzistencije. Ja osobno sam oslobođenje doživio s tugom, jer su u čistki pored krivaca stradavali i nevini ljudi. Mnogi Hrvati su onda otišli iz Baćke, jer su osjećali razne pritiske.

*** Mi danas kaćemo „ostati i opstati“. Što vi o tome mislite, te koja bi bila vaša poruka nama Hrvatima?**

- Ostanite tu! Nemojte nigdi ići! (govorio je ovo kroz suze). Mi smo sve nedaće izdržali i ostali tu. Mi maćekovci smo 1935. godine dobili izbore, a državna vlast je data radikalima. Nikada nije bilo više razloga za odlazak nego onda. Ali vi morate nastaviti ono što smo mi sa mukom gradili i započeli!

A što se poruke tiće - sve vas volim i porućujem - budite snaćni, sloćni i ne bojte se! Tu di smo roćeni, tu ćemo i umrit! Stoga ćuvajte zemlju naših didova, živite u slozi i ljubavi.

**Razgovor vodila
Viktorija Grunćić
Obradila
Lidija Molzer**

**Jubileji: Crkva sv. Roka
1896.-1996.**

Život župe u znaku jubileja

Nastavljaju se brojne manifestacije u povodu stote obljetnice izgradnje Crkve sv. Roka u Subotici. U proslavi ovog znaćajnog jubileja koji će se slaviti gotovo cijele 1996. godine, posebno mjesto je posvećeno jednom od bivših župnika ove župe dr. Marinu Šemudvarcu.

Uz nazoćnost brojnih vjernika slućena je svećana euharistija - dijamantna misa - u povodu šezdeset godina svećeništva dr. Marina Šemudvarca, umirovljenog župnika i profesora. Misi su bili nazoćni brojni svećenici kao i subotićki biskup Ivan Penzes.

Vjernici župe sv. Roka svećano i sadržajno su proslavili i blagdan zaštitnika župe sv. Roka. Prošćenje je proteklo u cjelodnevnoj duhovnoj obnovi župe, zajednićkom satu klanjanja, a na kraju dana slućena je i svećana koncelebrirana sveta misa sa temom - zaštitnik župe sv. Roka - zagovorna molitva svetaca. Misu je prdvodio dekan Antun Miloš uz nazoćnost brojnih vjernika, a misne pjesme pratio je subotićki tamburaski orkestar. Nakon mise održan je i prikladan tamburaški koncert, a akustika Crkve je doprinjela da zvuci tamburice dođu još više do izražaja. Kako umjetnićki rukovodilac subotićkog tamburašskog orkestra potjeće iz župe sv. Roka, ovom prilikom je prikazan i njegov umjetnićki rad, a dva dana kasnije, predstavljen je i rad Terezije Buljovćić Jegić i Jasne Jegić, koje žive i rade u ovoj župi. Obje su završile Muzićku školu u Subotici u klasi Matije Molcera. Jasna je na orguljama pratila pjevanje Terezije Buljovćić Jegić, ćiji sopran često ćujemo i u zbornom pjevanju za vrijeme mise.

Sándor Molzer

Humanitarne aktivnosti

Čovjek čovjeku - dobročinitelj

Da sreća u životu nije samo „imati“, već da je sreća i darivati, kao i nesebično pomoći ljude u nevolji, rekla nam je Mesaroš Marija, dugogodišnja aktivistkinja dobrotvorne zajednice „Amor vincit“ i neumorna spoljna suradnica subotičkog „Crvenog križa“.

Mesaroš Marija je majka šestero djece, domaćica, a svo svoje raspoloživo vrijeme koristi da bi pomogla ljude sa kojima živi.

Naime, kao članica dobrotvorne zajednice „Amor vincit“, još 1993. godine se aktivno uključila u rad Narodne kuhinje i svakodnevno, bez ikakve nadoknade, dijelila ručak najugroženijim građanima u mjesnoj zajednici „Ker“. Pored ovoga, za „Amor vincit“ je obilazila teren i ispitivala socijalno stanje i potrebe stanovništva za pomoći u paketima hrane, lijekovima, a ponegdje je bio dovoljan samo jedan prijazan razgovor, suosjećanje ili lijepa riječ.

Danas Mesaroš Marija radi takođe u kerskoj mjesnoj zajednici na podjeli ručka, koji sada za lokalno stanovništvo spravlja „Crveni križ“. Iako danas ručak prima svega dvadesetčetiri građanina, a u vrijeme Narodne kuhinje ih je bilo daleko više, ipak je to posao i obveza koja dnevno oduzima i po nekoliko sati, a to vrijeme Mesaroš Marija uskraćuje svojoj brojnoj obitelji. Tada kućanstvo vode njena djeca, sada već svi sa završenom srednjom školom. Zaposlena joj je, kako kaže, samo jedna kćerka i ona

izdržava cijelu obitelj, jer joj i suprug zaposlen u Bratstvu mjesecima ne prima plaću.

Uprkos svojim problemima, ova žena široke duše, nesebično i neumorno svaki dan nosi sa sobom toplu vodu, jer je u mjesnoj zajednici nema, da bi oprala posude posle podjele ručka, dočekuje stare u bijeloj izglučanoj pregači sa osmjehom, a onima koji po ručak nisu mogli doći zbog bolesti, a nekad i zbog nekog filma koji prate, ručak odnosi kući.

Sa mnogo suosjećanja priča o samoći starih, pa čak i takvih koji se zbog samoće i osjećaja beskorisnosti ponekad napiju. Međutim, ona zna, da nedjeljom, kada se ručak ne dijeli, da se isti ti ljudi hrane iz kontejnera u kojima često i spavaju.

Na pitanje, da li je socijalno stanje stanovništva po njenom mišljenju bolje nego što je to bilo prijašnjih godina, Mesaroš Marija iz iskustva kaže, da se socijalno stanje promijenilo na gore, da je danas prosječan građanin - siromašni građanin, a robe za podjelu stanovništvu danas ima mnogo manje. Višestruko su narasle mjesečne obveze, a iz minimalnih mirovina, koje predstavljaju donji prag na osnovu kojih se može dobiti besplatan obrok, ne mogu se podmiriti komunalni troškovi, porez, električna energija. Za prehranu, higijenu i neku drugu režiju ne ostaje gotovo ništa. U vrlo teškoj situaciji su i obitelji sa više djece, pogotovu školske. Stari

često osjećaju da su teret društvu, a mladi da su nepotrebni.

Iako je i sama u teškoj materijalnoj situaciji, ne pomišlja da ostavi podjelu ručka, prvo zato, jer nema tko da ju odmijeni, a drugo, toliko je, kako kaže, zavoljela ljude koje svakodnevno susreće, da bi joj bez njih bilo teško. Oni su navikli na nju, a i ona na njih, te ih smatra svojom obitelji. Na pitanje kako uspijeva pored svojih obveza primiti na sebe i obvezu zbrinjavanja drugih, Mesaroš Marija kaže: „Vjerujem u Boga i Crkvu, a tako sam i svoju djecu vaspitala. Sve ovo radim iz ljubavi prema čovjeku, a posebice me raduje kada su ljudi makar i za kratko vrijeme sretni, te kada i na trenutak zaborave svoje brige“.

Slušajući ovu ženu, a znajući da i ostalih stotinu članova dobrotvorne zajednice „Amor vincit“ rade i djeluju u vrlo teškim uvjetima, ne možemo a da se ne zapitamo što za to vrijeme čine oni u trci za bogatstvom, oni koji sebe nazivaju društvenim „kremom“ i elitom, ili pak oni koji ne znaju što znači agonija preživljavanja od jedne do druge isplate prinadležnosti. Ako za ljude oko sebe ne čine ništa, već se samo brinu kako će zadržati i poboljšati svoj položaj i status, neka znaju da među velike greške spada propustiti nekome učiniti dobro.

Lidija Molzer

Proslava Snježne Gospe na Tekijama kod Petrovaradina

Uz sudjelovanje preko dvije tisuće štovatelja Gospe Tekijske i tridesetčetiri svećenika u liturgijskim slavljinama, na mađarskom jeziku subotičkim

biskupom msgr. Ivanom Penzešom i na hrvatskom jeziku sa đakovačko-srijemskim biskupom koadjutorom msgr. Marinom Srakićem, svečano je proslavljen blagdan Snježne Gospe na Tekijama kod Petrovaradina, 5. kolovoza.

Liturgiju sv. Ivana Zlatoustog, na staroslavenskom jeziku, za vjernike grkokatolike predvodio je grkokatolički župnik u Novom Sadu preč. Roman Miz.

Tekijsko svetište najveće je Marijansko svetište na području Đakovačko-srijemske biskupije i najveće je okupljalište vjernika katolika u Srijemu, napose o blagdanima sv. Ane 26. srpnja i Snježne Gospe 5. kolovoza.

Kao svetište datira još iz predturskih vremena a na značenju posebno dobiva na-

kon poraza Turaka od kršćanske vojske pod vodstvom princa Eugena Savojskog, 5. kolovoza 1716. godine, koja je pobjeda pripisana moćnom zagovoru Bogorodice.

Ove godine je bilo primjetno više hodočasnika u odnosu na prethodne godine. Autobusima su pristigli vjernici iz Mitrovice, Slankamena, Golubinaca i Surčina, predvođeni svojim župnicima.

Glašnom misnom slavlju prisustvovali su i u njem vjernički sudjelovali i predstavnici Ureda Vlade Republike Hrvatske u SRJ u Beogradu dr. Ivo Kujundžić i Davor Vidiš.

Marko Kljajić

Ekumenski molitveni susret

U župi Subotičke biskupije, Budisavi, na dan sv. Stjepana, ugarskog kralja i pokrstitelja mađarskog naroda, 20. kolovoza, održan je ekumenski molitveni susret uz blagoslov kruha, od predstavnika Grkokatoličke, Reformatorske i Katoličke crkve.

Blagoslovna molitva izrečena je na mađarskom, ukrajin-

skom i hrvatskom jeziku. Zbog spriječenosti ekumenskom skupu nije bio nazočan predstavnik Pravoslavne crkve.

Svečanu koncelebriranu misu predvodio je dekan i župnik novosadski preč. Janoš Strilković, koji je govorio o liku i ulozi svetog Stjepana kralja u povijesti mađarskog naroda. O liku i djelu sveg Stjepana, na hr-

vatskom jeziku govorio je petrovaradinski župnik Marko Kljajić.

Posebno liturgijsko osvježenje bilo je lijepo pjevanje djece uz pratnju gitare i elektronskih orguljica.

Župnik, domaćin, Arpad Pastor, ugostio je svečanim ručkom subraču svećenike iz Bačke i Srijema.

Marko Kljajić

GLAS RAVNICE - Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - urednik: Lidija Molzer, Uređivački savjet: Lazar Merković, Milivoj Prčić, Marko Kljajić, Stipan Bošnjak, Stipan Knezi, Ivo Kujundžić, Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, I. Milutinovića 31., tel & fax: 51-348; ž. r.: 46600-603-4-3338 SPP Subotica, HRID Subotica, List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 2087. Glas Ravnice izlazi mjesečno.

Tisak studio „Bravo“, Braće Majera 43/a, 24000 Subotica

Na izvorištu znanja:

TJEČAJ „CROATICUM”

U Zagrebu se i ove godine u srpnju mjesecu održavala Sveučilišna škola hrvatskoga jezika, kulture i povijesti, a organizirala ju je Hrvatska matica iseljenika. Školu su pohađali polaznici koji malo ili slabo govore hrvatski jezik, a oni koji ga niti ni malo ne znaju, mogli su ga za kratko vrijeme prilično savladati.

Polaznici ove ljetne škole - jer postoji i zimska - su u Hrvatsku došli sa raznih strana svijeta: Kanade, Amerike, Australije i Europe. Polaznici iz Europe došli su iz Norveške, Nizozemske, Njemačke, Austrije, Poljske, a bilo je i Hrvata iz Vojvodine.

Polaznici Sveučilišne škole su bili raznih uzrasta, od završnih razreda srednjih škola, do studenata, novinara, pa čak i već zaposlenih ljudi kojima je hrvatski jezik neophodan u vršenju njihovih zanimanja. Polaznici su u najvećem broju slučajeva bili hrvatskog podrijetla, a bio je i izvjestan broj stranaca.

Tječaj se sastojao od dva dijela. U jednom dijelu su bila predavanja iz hrvatske kulture, a u drugom iz jezika, tj. jezične vježbe. Dio predavanja o hrvatskoj kulturi pokrivaio je i povijest, pored glazbe, književnosti, likovne kulture, etnologije. Polaznici su dobili mnoštvo prikaza iz cjelokupne hrvatske kulture i povjesne baštine od početka pa sve do danas.

Drugi dio predavanja se odnosio na sam jezik, gradivo o jeziku i gramatici. Ova predavanja su bila prilagođena ste-

penu znanja polaznika, tako da su bili podijeljeni u više skupina, gdje su uz pomoć lektora uvježbavali izgovor.

Polaznici Sveučilišne škole su bili najviše zainteresirani za hrvatsku povijest, prikaze iz književnosti, te teme iz umjetnosti. Posebice u bili zapaženi filmovi i prikaz povjesti filma, kao i narodna glazba.

Gotovo sve polaznike tječaja „mučila” je gramatika, prvenstveno one koji nisu znali koristiti padeže. Međutim, sve se to prihvatilo sa lakoćom, jer važno je bilo da netko želi i hoće naučiti ili poboljšati znanje svog hrvatskog jezika, dok su manje važne bile greške.

Bilo je polaznika koji na ove tječajeve dolaze već niz godina, a sa sobom dovode prijatelje i članove obitelji. Mnogi od njih su prijatno iznenadili lektore svojim stečenim znanjem.

Pri kraju tječaja za polaznike je organizirana i emisija Hrvatskog radija, te su oni mogli govoriti o svojim dojmovima i boravku u Zagrebu. Tako smo Jasna i ja, iz Subotice, naveli da smo za tječaj saznali posredstvom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a Branko Cvetinjanin iz Toronta je rekao da je u Zagreb došao preko Hrvatske matice iseljenika. Mnogi od nas su u početku slabo poznavali Zagreb, ali smo bili iznenađeni brojnim izletima, posjetama povjesnih građevina, te muzeja i izložbi. Vidjeli smo kako se posljednji put spustio zastor ručne izrade u Hrvatskom kazalištu, koji je

tamo postavljen prije ravno stotinu godina. Nakon toga je skinut i izložen u muzeju.

Za Hrvatski radio smo rekli da smo na tječaj došli kako bi bolje naučili svoj maternji jezik i upoznali se detaljnije sa kulturom i poviješću, jer tu gdje živimo o tome se ništa ne uči. Istakli smo da su predavanja bila vrlo zanimljiva i poučna, dok je sama jekavica za nas iz Vojvodine bila dosta naporna, ali smo je pri kraju tječaja vrlo dobro izgovarali. Branko je rekao da voli i svira tamburicu u Torontu, te da tamo imaju tječajeve iz narodne glazbe, a da će od naredne godine studij pohađati u Zagrebu, te da mu je ovaj tječaj pomogao u savlađivanju hrvatskog jezika.

Za mene je posjet Zagrebu bio pravi doživljaj. Na tječaju sam saznao vrlo mnogo o hrvatskoj književnosti i povijesti, tako da sam dobio jedno cjelovito saznanje o zbivanjima u prošlosti koja su za mene do tog momenta bila nerazumljiva i predstavljala tajnu. Raduje me i to što sam izvorno mogao čuti hrvatski jezik, te primijeniti jezične vježbe koje će mi mnogo pomoći u daljem školovanju.

C. Molzer

BUNJEVAČKO BOCKALO

BAN BADAVA

Kako god da okreneš, jel privrneš, mi paori uvik izvučemo onaj tanji, ukakani kraj. Jeto! Žito je jedva rodilo. Ja, plaćaju ga, kako ga plaćaju, na rate, na poček, na dug, Onako kako njim pasira. Da se prijupitam ja, ko su to "Oni", a ko smo pa to "Mi"? Mi smo svi oni koji radimo, znojim se gledim u nebo, očel kiša očel led, a oni su ko pinkoši. Jedva čekadu da se bank napuni (ko u ajncu) pa da pokupe pinku. Rodilo, koliko je Bog i agrotehnika dala. No, bož pomozi, nakupaca ko gada. Jelem, pono sam žito u Fidelinku, kažu, smitljivo! Al zanovetaju! Odnod dalje, kad tamo nakupaca ko vrebaca na glavici cin-cokreta. Jeste da je to trošak ko program plus, al šta ćeš, plati kočijaše, pa se ne inati.

Tako ti ja odnesem žito iz Fidelinke na niko drugo misto. Virovatno je Fidelinka javila da je smitljivo pa su nji devet išli na špediter da njuše, al kažu: "uredu je!" Ja sav olakšo. Tu se umišo Jugo inspekt, il kogod drugi. Našli žitu falinge i falinge. Smise, primise, ušuljka, ta i da vam ne kažem šta još. A ko ste paor, ni ne triba vam divanit. I tako sidim pa se mislim. Da nisam ostavijo duvan cigurno bi popušijo bar dvi škatulje. Kurtaliso sam se te nevolje! Priko dvajest godina sam sam sebi i drugima smrdijo pod nos, al kad mi je prije dvi godine krava stala na palac, u hipu sam pomislijo: "Bože, ako mi palac ostane, ostaviću cigaretlu" i ko što vidite, palac mi osto. Sad kad počnu kortešovanja za izbore obavezno povedite jednu kravu jel junicu prid telenje, pa kad onaj ko vas laže počme medljat, a vi njemu papak na palac, pa nek onda ne ispuni. Tam, an sam se utopijo u utopiju izbora i šire i bliže i dalje i uže, kad mi da ne kažem, ko frtalj ciglje, upadne Albe.

- Faljnis!

- Ćuti! Kurtala te ne bilo, samo što nisam svršijo, mislim izbore!

- Kaki izbori, kaki bakračići? Pa di ti živiš? Sve je već sređeno. Vranje

i Sloba već pivaju pismu: "Nema više rata."

- Jeste, a kad sam ti ja to divanijo prije nekoliko godina, kazo si da ne razumim politiku i ne priznajem da sam samo Bunjevac, već oču da mi pišu Hrvat-Bunjevac. Ajde kaži štogod sad!

- Pa dobro! Moram kast da si i ti po kadgod u pravu, al puno čemu nisam se nado.

- Ta znaš, još pokojni Tito nam je divanijo da nas ništa iznenadit ne mož.

- Stani da ti kažem. Ti sve, pa u politiku.

- Ajde zini već jedared.

- Ta nije meni nevolja, već Tomici. Ta znaš ga, Remijin sin. Oženijo se, što bi kazli u nevrime. Sve skupo. Njezini dali malo prćije, salašić i jutro dva zemlje, pa nek se paštre.

- Ha, nek se paštre što bi kazli malo radi malo kradi, pa će ti i Bog pomoć!"

- Jeste, al Tomica je tijo pošteno. Znaš ti onog Remijinog brata Bondru. Bavi se svakim krpežom zida, malteriše, betonira i šta ti ja sve ne znam. No kod kuće, pogađa prave majstore. E, pa tako ti Tomica priupita strica Vondru da mu umalteriše oko kuće. Pristane ovaj, a kad je pito Tomo o plaćanju, lako ćemo". kaže Vondro.

- Dobro još mi nisi kazo šta si tijo. Ajd, prvo da ti nalijem ne bil ti se jezik odrišijo.

- Aha, ova baš žeže! Jel šljiva?

- Da! I to bošava. Pa hajd.

- Daklem Vondro je provo dan i po, što bi se ticalo posla!

- Pa di je spavo i ijo?

- Di bi, već kod Tom. Al nije pravi cirkus u tom. Odnod je dva, jel tri frtalja kubika šljunka, što bi kazli onako od oka. Ta ti i nako imaš viška, a kad šljunak omatori ni zuašta nije" - kaže mu Vondro, nako uz put.

- Dobro, pa šta je sad tu greda? Čovik ijo, pijo, spavo, zamalteriso odno šljunak i kvit!

- He da je to kvit!? Al tražijo još anko ko radaša pedeset maraka i to

švapskih, tek da se zna da ne sku-plja kojekake marke.

- Da to nije malo podebelo? Ta zar nas država dovoljno ne pljačka? Tribal mo mi jedni druge da pljačkamo?

- Neg znaš šta mi palo na pamet?

- Cigurno štogod pametno!

- Ko je od koga naučijo pljačku i otimačinu? Bunjevci od države jel država od Bunjevaca?

- Pa, čini mi se kad bolje promozgam, biće da je još Bunjevac zdravo glupav da bi se uštrkljivo s državom.

- Šta! Jezik za zube, kada ti nisi Bunjevac!

- Jesam, al ja sam Hrvat-Bunjevac, a to, što bi kazli, minja stvar.

- Zato reko!

- A što se tiče države, pa valjda znaš da je ona maćva i vlastitom narodu, a kako neće nama.

- Ta nije ni čudo, kad su milicajce tripu prisvlačili u ovo kratko vrime.

- Jeto vidiš, baš to oču da ti kažem. Odvijali su onog sirotog čičicu s cveterom, a sad bi oni čuvali njegov dinar. Doduše, čuvaju oni al ne dinar, već marke i dolare po Kipru, Grčkoj i ostalim odabranim mistima.

- Dobro, znam da to svi znadu, al ne smi se kast, jel to vrida vlast.

- Da, da moj Albe. Žito su platili i još ga plaćaju, a krav je već skuplji. Struja očla gori, fajin visok napon, a nama crkaju šporelji, i ostala drangulija čerez manjka angažovane snage - koju debelo plaćamo. Ta, jeto vidiš Rebu. Polu slipa. Televizor nika imala nije, a radijo sluša kroz ogradu, od komšije, a plaća struju ko kežeš! A znaš šta je još najsmišnije?

- Di bi znao.

- Ona redovno plaća porez i uvik dobije veću ratu od oni koji uopšte ne plaćadu. Najbolje se pravit lud, pa ti je život ban bada-va!

Bač Stipan